

zeruko
ARGIA

1976-Otsaila-22 - XXVI garren urtea 676 zenbakia

FELIPE GONZALEZ
EUSKAL HERRIAN

JEIKI

JEIKI

ETXEKOAK.....

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

**A MANOS DE
CERDO** GUIAD

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaletano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñia), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistlaganeko Pello (Lezo), M. Ize-ta (Baztan), Uztarri (Olartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDE SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 800 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 1.100 pezeta

Airez 1.700 pezeta

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUÑEA

D.L.: 80-1963

JEIKI, JEIKI EUSKALDUNOK ... 3

HALA TA GUZTIZ, AURRERA, Aurtiz ... 5

FELIPE GONZALEZ EUSKAL HERRIAN 6-7

IRLANDAKO BERRIAK, B. Bakaikoa ... 9

**IKASTOLAK, ESKOLA PRIBATUAK?,
M. Ugalde ... 11**

ON KOSME SERMOLARI, Arostegi ... 12

GURE ESKUBIDEAK ZINTZILIK ... 13-18

XABIER TOLARETXIPI, J. Etxaide ... 20-21

EUSKAL HERRIETATIK ... 25-27

KULTURA GAIAK ... 28-29-30-31

Zuri zerbait eskeintzean
gaur, biarko emakumeari
be, zerbait eskeintzen
dautsagu.

Ardurak kenduko dautzuezan
egokiera aundiagoko
laguntza barriak
eskeintzean.
Gaur inoiz, eta barriak
diralako, zailagoak
iruditen jakuzan
asmo barriak zuri
agertzean.
Aurre-oinkada bakoitza
neketsua ba'da gaur,
etorkizun erosoago bat
izateko dala uste izatea
ederra da.

BANCO DE BILBAO

Emakumearen Banketxea.
Gaur eta biar.

JEIKI JEIKI ETXEKOAK

Ez da gerrarako deia. Bakerako deia da, elkartasunerako deia, lotatik esnatzeko deia. Baina ez zaie batzuei bakarrik hotsegiten, etxeko denei baizik.

Arazo asko da gure etxean. Une honetan bertan zipriztinka irakiten daude batzuk.

Biurri aldi gogorra da lantegietan. Ekonomiaz ahultzen ari den Euskal Herri honetan lanik eza eta langileriaren ezinbizia ugaltzen ari dira. Euskal langileriak badu buruhausterik franko. Batetik, etengabeko langile borroka egin behar du. Bestalde, ekonomia sendotzeari ekin behar dio. Langile borroka eta herri borroka uztartzen jakin behar du.

Langile heldua da Euskal Herriko langilea. Ez du limosnarik nahi. Aita on baten antzera jokatzen duen nagusirik ez du nahi. Lantegiko martxan eta irabazpidetan aginpidea nahi du.

Nagusi eta langileen arteko tirabira eta konpenezina haundia da, beraz, Euskal Herrian. Euskal langileriak badaki luzea dela borroka. Iraultzaren eskailerak mailaz maila igo behar direla ondo daki. Eta euskal langileriak badaki, horretarako, euskal sindikatoak eskatzen eta sortzen hasi behar duela.

Euskal Unibertsitatearen aldeko garrasia ere kaleraino iritsi da. Euskal Herriari Unibertsitatea zor zaio. Industriegintzan, hirigintzan, politikagintzan, euskal kulturagintzan eta abarretan korapilo haundiak ditu gure Herriak. Euskal Herriari erantzungo dion Unibertsitatea behar dugu.

Euskal Unibertsitatea BAI, oihu egiten dugu arrazoi eta eskubide osoz euskaldunok. Eta irakas-kuntzaren azken maila euskaraz eskatzen baldin badugu aurreko mailak are eta ozenkiago eskatzen ditugu ezpairik gabe.

Hari berari jarraiki euskal komunikabideak eskatzen ditugu. Euskarazko aldizkariak, egunkariak eta iratiak ere behar ditugu euskaldunok. 1976, euskal kazetaritzaren urtea deidarrak oihartzun haundia izan du euskaldunon artean.

Guzti honi erantzuteko, ordea, gure herriak bere buruaren jabe izan behar du. Politikazko antolamendu jator bat behar du. Gure Herriaren nortasunaren distira FORUAK izan dira. Bere buruaren jabe zen Herriaren agerpen bait ziren.

FORUAK galduz geroztik ez du onik izan gure Herriak. Eta haiek ematen zioten askatasuna eta nortasuna iritsi arte ondoezik den gure Herri hau ez da sendatzen hasiko.

Asko agintzen zaio une honetan, batetik eta bestetik. Baina loxintxa hutseko hitzak direlakoan da. Sinesgogor da eta minbera. Askatasuna eta sozialismoa eskainiz eta aldarrizkatuz kanpotik datorren jendearekin ere sinesgogor eta minbera da.

Eta izatekoa da. Euskal aldizkari bateko bezala deituak izan ginen Lintzirin ostatuako elkarriketara. Bidezko denez euskaraz zuzendu genizkien gure galderak mahaikoei. Interpreterik gabe nola etorri ziren mahai hartara esan genien. «Denok badakigu gaztelaniaz. Euskaldun gehienak gaztelaniaz bakarrik mintzo dira Euskal Herrian. Gu ez gara razistak», erantzun zigun Endrike Mujikak.

Amaitutakoan F. Gonzelezekin zebilen emazteki gazte bat hurbildu zitzaigun. «Brindis bat egin behar dut zurekin». Eta brindisa egindakoan «biba euskadi nazi» esan zigun.

Razistatzat eta nazitzat hartuak izan gara euskaldunok euskaraz egiteagatik bakarrik.

JEIKI, JEIKI EUSKALDUNOK hotsegiten dugu zaharberrituriko jokabide gaizto honen aurrean. Euskal Herriari erantzungo dion politika zuhur, bizkor, egoki eta elkartu bat sumatu behar dugu.

Zeruko **ARGIA**

BAKOITZAK HARPID

BERRI BAT

GEHIAGO EGINGO BALU

ORDUAN BAI ONDO

IZEN-DEITURAK

ZUZENBIDEA

HERRIA

PROBINTZIA

HALA TA GUZTIK, AURREA

Dudik eta gabe, dinamismo politiko ezezagun batean bizi gara. Gure jendea, normala denez, urduri da zer gertatuko ote den zai. Gaingiroki ikusten baldin badira gauzak, erraza da, une batetik bestera, itxaropenatik deseperaziora pasatzea eta alderantziz. Gure eskaera politikoa, moralaren mailan, planteatzen dugunez gero, borondate onaren zai, derrigorrezkoa da dezepzio haundi bat jasotzea eta honen ondoren, moralaren mailan ere, bortxakeriaren bidetik abiatzea. Dakusagunez, moralaren erreinuan jarraitzen dugu mogitzen. Hau dena, gure primitibismo politikoaren expresioa besterik ez da.

Nahiz eta batzuek dudak jarri, Estatu Españollean barna gertatzen ari den prozesoa horren atzean, badago nahiko arrazoi koherente. Arrazoi koherente hoik bortxatzen ari dira, aspaldi egin behar zegoen aldaketa hori egitera. Oztupo bat zegoen, baztertua izan den bezain fite, aldatzen dira hasi gauzak. Arrazoi koherente hoik ez dira egun batetik bestera aldatzen. Gure kasoan, jokabide politiko bat hartu baino lehen, arrazoi hoiei begiratu behar zaie, horren atzean dagoen giza-klase indarren hartuemanak aztertuz, hauk baitira, atzo, gaur eta beti bezala aferaren kaka.

Gauzak aldatu dira bai, baina gauza bat garbi ikusi behar dugu: gauzak aldatu baldin badirela, ez dela izan, euskaldunen egoera aldatu delako, besteen egoera aldatu delako balzik. Besteek jarritako koordinada desberdinetan mogitzen garelako. Haien azpian dagoen alfonbra mogitu eta mogitzen ari delako, besterik ez.

Nahiz eta hain klaro izan hau dena, ez dakigu jendeak zer pentsatzen zuen. Gertatzen dena zera da, errealtatea guk izatea nahi genuen bezala ulertzen dugula. Euskaldunok, beti irtenbide magikoen bila ibili gara, errealtatea baztertuaz eta orain ere ez ez zitekeen bestela izan. Benetako irtenbidearen baldintzak aztertu gabe abiatu gara edozein bideetatik, bide motzaren bila. Orain ere badirudi betiko bideari jarraituz, «primitibismo politiko» hortan erori garela, ez baidakit zeren zai gauden, zeren, lehen ematen ez baziguten, zergaitik orain bai? Lehen ezina ba zen lortzea, zergaitik orain bai? Indarren relazioa aldatu ahal da? Gu lehen baino gehiago ahal gara?

Ez, gu ez gara lehen baino gehiago, baina, garai kritiko batean bizi gara. Beraien posizioa tinkoa da, ez dezagun bestelakorik pentsa, baina garai kritiko batean bizi gara. Aldaketaren prozesoa beraiek erabaki duten bezala egiten ari dira, hain dira indartsu. Hala ta guztiz, garaia aprobetxatu behar dugu, ahalik eta gehien lortzeko, beraz, prozesoreen bukaeran posizio hobeago batean egotearren. Ez dut uste momentu hontan ezer egin gabe gelditu behar daitekeenik. Gure hauzia luzea izango da, baina horrek ez du esan nahi halako oportunitateak baztertu behar denik.

Relazio hortan posizioak irabazteko, batasunaren garrantzia ezin handiagoa da, halaber, euskal ez diren eta euskal itxuraz agertzen ari diren talde, pakto, batzar eta abar (Gernikako maskaradaren kasoa) salatu behar diran. Hala-

ko jokoak milaka ikusiko ditugu orain, zeren eta, ezin garbiago dagoena zera da; Euskal Herrian politika egin nahi duen edozein taldek, euskalduntzat agertu erazi beharko du bere burua. Ez gara, ez, gure indarraz benetan jabetzen.

Gaur batasunaren garrantzia, berriz diot, ezin handiagoa da. Logika politika hutsa da. Nahitanahiezkoa da, efikazia aldetik ikusita. Hala ta guztiz, badira gure Herrian batzuk, euskaldunekin baino, euskal ez diren taldeekin batasuna egiten ari direnak. Egia esateko, ez da gaur gertatutako jokabide berria, baina halako momentuetan, beldur gara, ez ote diguten hitz polit batzuen truke Herria saldu. Sentitzen dugu hau esatea, baina beldur gara. Ez dugu ulertzen zeren zai dauden. Euskaldunekin ez direnekin hitzegi baino lehen, euskaldunen artean hitzegin bahar dugu eta lehen bait lehen, bat egin, konkretatu eta handiagotu gure indarra, eta beraz, gure posibilitateak. Baina batzuk ez dira hontaz jabetu nahi. Euskal ordezkari bezala presentatzen ari diren hoiek behar lukete historiaz apur bat gehiago jakin, zeren, eta hau da harrigarriena, esperientziaren abotsa omen ziren, eta azken hau ere galdu egin badute, zer gelditzen zaie?

Urduri gara, bai, eta nahigabe bizian, baina beharbada gauza onak ere egingo ditugu. Ea Gazteitik etorritako azken berri eta ohiartzunak, gorpuzten eta Euskal Herritik zehar zabaltzen diren.

AURTIZ

MARCHAIS ETA GU

Jakin berria dugunez, lehen Frantziaren langileen diktadura ezartzeko bide bila zebiltzen komunista prantzesez, kolpetik mendebaleko demokrazibidea artu dute.

Eta komunismo prantze-sa onartu.

Aurretik italiarrak berea bezala.

Eta hemen sorginak: Stalin denboran, Aliatuen bizkar rusoez alemandarrekin ginen zuten paktoa, eta gero Pragan eta bestetan gertatutakoa, eta Portugalen oraintsu ikusi-berri-berria duguna.

Sorginak noiz nahi eta non nahi eta nola nahi agertzen bait dira.

Amabirjina baino maizago.

Ilunpeko sorginkeri hoiek ezker-eskuikoak izan ohi dira, eta gure erriak Astigarrabia-ren saga ixorri urbilekoa dugunez, ez

dut uste bide hontako agintekeriarik ere nahi duenik. Ez eskuiko joaten asi-berria den hau, ez ezkerreko. Batetik, klase-borroka eta Estaduaren kapitalismoa edo jauntxoaren eta kapitalisten zampaketa dakartelako, eta, bestetik, biak totalitarioak direnez, erriari materialeko eta espirituko molde itxi-estulotu eta kateatu bat ezarri nahi diotelako.

Betoz, bai, alderdi guziak argira.

Bakoitzak erakutsi beharko bait du joku garbiko giro batean erriak nondik nora joan nahi duen eta euskal komunismo batera joateko zer bide ibili nahi dituen.

Gure Marchais euskalduna nor den, zer dion eta zer neurritan sinesgarri den jakingo dugu orduan.

Martin Ugalde

FELIPE GONZALEZ

EUSKAL HERRIAN

Kazetaurreko elkarrizketa Bilbon

P.S.O.E.-eko Sekretari Nagusi den Felipe Gonzalez-ek, kazetaurreko elkarrizketa batez ekin zion hilaren 15ean Euskal Herrira egin duen osteratxoari.

Elkarrizketa hau euskal aldizkariak proposatua izan zen, eta euskal prentsaerantzat bereziki eskatua. P.S.O.E. gestio batzordeak, ordea, erdal zein euskal prentsa mota guztientzat moldatu nahi izan zuen.

Lehenik, inbitazio txartela bederatzi kazetariri —ANAITASUNA eta Z. ARGIA tarteko— eman bazitzaion ere, azkenean hogeitaka agertu ziren. Zenbait, arrazoi konkretu gabe azaldu zen, kazetari lan bat egitera baino entzuzterat edota hitzegitera, aldizkari baten kazetari bezala baino, alderdi baten edo besteren «usain-egile». P.C.-eko modoxka bat bertan, batere ordenarik gabe, etengabe galdetuz.

Euskal politik problematikari buruzko ezer guti planteatu zen, eta are gutiago euskal kultur alternatibaz.

ELKARRIZKETA

Inork ezer galdetu gabe, eta bere hitzaldia buruz ikasita zukeen mutiko koxkorra bailitzen, Felipe Gonzalezek bere esker ona azaldu zuen, Euskal Herrira lehen aldiz zetorrela adiaraziz. Euskal Herria erabat nahastua dagoela esan zuen, eta P.S.O.E. alderdiaren programa nahiko ezaguna dela. Sozialistek monarkia baino errepublika maitago dutela —«somos republicanos»— baina herriak monarkia hautatuko balu berek ere onartuko luketela, demokratik diren aldetik, baina ez beren berezko gogoz.

EUSKAL GOBERNUAN

Ondoko elkarrizketa irekian, eta hainbat kazetariren galderei erantzunez, Felipe Gonzalez-ek 1974 urteko kongresoaren erabakiak gogorarazi zituen, «federazio aukera» bat da «autodeterminazio-eskubidea» proposatuz. P.S.O.E. delakoak P.N.V.-rekin dituen harremanak azaldu zituen, bien arteko akordioak aipatu, eta P.N.V.-ren «autonomia»-ri buruzko eskaria onartu.

P.S.O. Español denez, Euskadiko Gobernu barruan egotea kontraesan bat

ote denez, Felipe Gonzalez-ek ezetz erantzun zuen. Horrez gainera, Euskal Gobernuan gainerako alderdi guztiak ere —P. C. tarteko— sartzearen alde mintzatu zen.

SINDIKATU ASKATUA

Sindikatu bakarra ala askotarikoa delakoaz, P.S.O.E.-ek nahiako duela efikaziaren aldetik bat bakarra. Hala ere, sindikatuak askatua behar duela ezarri zuen, hiru mailatan askatua, hain zuzen: 1.—Langilearentzat askatasuna, nork bere burua sindikatatzeko

HITZALDIA BILBON

Hilaren 15ean, Felipe Gonzalez-ek ez zuen luzaro hitzegiterik ahal izan, Bilboko Sarrico Unibertsitatean, España y Europa delakoaz eman behar izan zuen hitzaldian.

Sei-zazpi mila pertsona bildu ziren Ekonomi Zientzi Fakultatearen inguruan. Felipe Gonzalez bertaratu-ala, jendeak oihuka hartu zuen, orru eta kanta euskaraz eginez.

Egin-ahalak, ez zuen garbiro hitzegiterik izan, nahiz eta isiltzeko erregu egin. Hamar bat minutu iraun zuen.

Jendea kaleratzean, zenbait alderditako militanteen arteko haserraldi eta burruka suertatu zen.

ko edo ez. 2.—Sindikatu aukera egiteko askatasuna. 3.—Sindikatuaren ekintza askatua.

DEMOKRAZI ETENA

Eboluzioa ala demokrazi haustura? P.S.O.E. bigarren irtenbide honen alde dago. Instituzioak aldatu beharra azaldu zuen, oraingoek ez bait dute inolazko aldakuntzarik posible egiten. Ezkerrak ba omen du iadanik nahiko indar eskuinaren ekintza baldintzapetzeko, ez, ordea, oraindik, gainditzeko haina. Adiarazi zuen ere, Espainiako historiak ondo asko frogatu duela

% 51 izatea ez dela aski eskuinari irabazteko. Eskuina konbenzitzeko proportzio handiago behar dela. Demokrazi haustura honen alde dauden alderdi guztiekin elkartzeko prest dago P.S.O.E. delakoa.

SOZIALISTEN BATASUNA

Llois-en sozialismoari buruzko desberdintasunaz, hutsaren hurrengo dela esan zuen. Ideologiaz inolazko berezkuntzarik ez dela, eta daudekeen desberdintasunak gaindi errazak.

P.S.O.E. sozialismoaren monopolioa egiten ari ote den? P.S.O.E. alderdiak sozialista talde guztiak kontutan hartzen dituela erantzun zuen, inoiz edo behin ezik, Valencian sozialisten taldea edo kasu. Felipe Gonzalez-ek esan zuenez, valenciarrek estatu mailan planteatu omen dute beren sozialismoa, Espainiako sozialismoaren batera, maila berean, baina aparte, P.S.O.E. delakoak ezin dituela, ordea, Valencian sozialistekin, Belgicakoekin edo dituen harreman berdinak izan.

EUSKAL HERRIA

P.S.O.E. estatu barruko herrien hazkundearen alde dago. Herri hoiei aukera eman behar zaie nor bere burua jabe izateko, erabateko sozialismo baten barruan.

Hala ere, Euskal Herria bi estatutan erdibitua dagoen. nazioa den aldetik, P.S.O.E.-ek uste du, politikaz muga hori hor dagoela. Ezin dira horren kontra joan. Euskal Herriko mugalde baikoitzak nork bere estatu barruan lortu behar duela sozialismoa.

Bizkaian (kazetari «probintziano» baten galdera nonbait, nahiz eta Madrilko aldizkari ospetsu batetan idatzi) zenbat sozialista dagoen galderari ez zion erantzun. Militanteak zenbat diren badaki P.S.O.E.-ek, ez ordea, erakarriak zenbat izan daitezkeen. Euskal Herrian P.S.O.E.-ek beste edozein alderdik baino partaide gehiago izan dituela esan zuen, Eibarko kasua aipatuz.

Militar taldeen metodologia arbuatu zuen, demokraziara iristeko bide desagoki bezala. Hala ere, bere politik eragina aitortu zuen, Carrero Blanco zenaren hilketaren kasua zehazki aipatuz.

P.S.O.E. — P.C.

Demokrazi hausturaren alde dauden talde guztiekin elkartzeko prest dagoela esan zuen, P. C. delakoa tarteko.

Proletargo diktadurari zer deritzan galdetzean, ez duela hitzen dialektika sortu nahi esan zuen. Diktadura baino «hegemonia» hitza aipatu zuen, «lan-

gile-klase indarraren hazkuntza eta nagusitasuna» bereziki.

Bestalde, nolabait eskuinaren dikta-dura ere badela salatu zuen, instituzio, produkzio zein komunikabide arlotan.

Gaur eguneko espainiar gobernauk P.S.O.E.-eri ematen dion mugitzeko baimenaz, Felipe Gonzalez-ek esan zuen, funtsean onerako baino kalterako gehiago dela, eta, azken batean, klandestinitatean ari den P.C.-ri laguntzen diola.

EKONOMIA

Ekonomi-politika demokraziaren etorkizunari atxikia zaiola aurreratu zuen. P.S.O.E.-en ustetan, bospasei banketxe nazionatu egin behar lirateke, «beren planifikazio eza eta kontraesan ugariegatik». Baita beste hainbat enpresa handi ere, mineria esaten bateariko, orain arte defizitarioak nazionalizatu bait daude, baina ez, ordea, errentagarri direnak. Orobat laborantza, koperatibak sortaraziz edo bestez.

Bataz beste, P.S.O.E.-eko Sekretari Nagusiak zehatz mehatz eta azkar bezain ganoraz erantzun zuen, berak egunero bizi duen tematika batez. Ideiologiaz aparte, bi oker nabarmen sumatu zitzaizkion. Bata, Euskal Herriko sozialista taldeei (LAIA, EHAS, JAM, LAB etab.) buruzko informaziorik ez zuela igjerri zitzaion. Bestea, Euskal Herriko koperatibismoa goratu zuela bai, baina... Eibarkoa. Gaur egun edonork daki gure katea, euskal koperatibismoa Eibarren ezik Arrasaten koka-tua dagoela.

BATZARREA EIBARREN

Hilaren 16an P.S.O.E. alderdiaren batzarrea eratu zen Eibarko Astelena pelotalekuan. Txalo beroka hartua izan zen. Mahaian Felipe Gonzalez, Enrique Mujika Herzog, Benigno Baskaran, Alfonso Gerra eta beste hainbat buru sozialista. Han hemenka zenbait ikurri gorri, eta baita bizpahiru Euskadikoak ere.

Haatik, ordu erdi lehenago arte ez zitzairen hainbat herritatik etorritako talde antolatuei baino sartzen utzi. Jendea aspertzen hasi zen, eta tirabiran sarrerako atea ere apurtu egin zuten.

Felipe Gonzalez sartu zenez, lau milaren bat pertsona bildua zen, gainezka, pelotalekuan. Txalo beroka hartua izan zen. Mahaian Felipe Gonzalez, Enrique Mujika Herzog, Benigno Baskaran, Alfonso Gerra eta beste hainbat buru sozialista. Han hemenka zenbait ikurri gorri, eta baita bizpahiru Euskadikoak ere.

BENIGNO BASKARAN

Hasera Benigno Baskaran eibarra-rrak eman zion. Eibarko euskaraz hitz egin zuen, «iñungo akademixatan ikasi bakua», berak esan zuenez. Eibarko sozialismoaren historia azaldu zuen.

«Batzar honi kaso gehiago egingo detse European, mitxeletak moduan alde batera eta bestera dabizen Madril-eko horreei baino», esanaz amaitu zuen.

ENRIQUE MUJIKAK

Ondoren, Enrique Mujika Herzog mintzatu zen, erdaraz. Berek ere Euskadirekin daudela esan zuen, Iberiako nazioen konfederazio baten barruan. Nazioek —«y Euskadi es nación»— aukeratu ahal izango dituztela gainerako Iberiarekin egokiagotzat erabakitzen dituzten harremanak,

Mujikak esan zuen amaitzeko, Jose Antonio Agirrek Gernikan zin egin zuenean hantxe zegoela P.S.O.E. eta orain eta gero ere egongo dela. Jendeak «so-cia-lis-mo-li-ber-tad» behin eta berriz errepikatu zuen.

Gero, Arcadio Garcia deritzan Asturiasko minari sozialista batek hango huelgaren berri eman zuen, Euskadiri laguntza eskatuz. Orobat egin zuen UGTeko Jose Arturo Val del Olmo langileak, Gasteizko berri emanez. Une honetan, «di-so-lu-ci-on-cuer-pos-re-pre-si-vos» oihukatzen du jendeak.

FELIPE GONZALEZ

Azkenik Felipe Gonzalez mintzatu zen. Euskal Herria goraldtu zuen, dikta-duraren barruan ere «herri askatu bat» izan delako. Andaluziatik etorri behar izan duten langileak —bere herrikideak— aipatu zituen, eta hoik ere Euskadi direla adierazi. Zapalkuntza, han eta hemen, berdin dela. Kapitalismoak mugarik ez duenez, P.S.O.E. delakoak ere ez duela. Puntu honetan. «Gora Euskadi Askatuta» entzuten da. «Euskadi Sozialista» erantzuten zaio. Hainbat «uni-dad-uni-dad» errepikatzen hasten da, eta beste hainbat, berriz, «Eusko gudariak» kantatzen. Mahaiko gestio-arduradun bat mikrofonora hurbiltzen da, eta halako aginte eta lege formalitate batez protestariak kanpora bota izan daitezen ordena ematen du.

Hauk honela, Felipe Gonzalez-ek «Gora Euskadi sozialista» orru egiten du euskaraz, eta berehala amenazuka hasi: «hoiek eskuindarrei jokoak egiten ari dira. Bezperan Bilbon poliziak bi sozialista espetxeratu ditu eta hoi-errua izan da. Giroa txartu egiten da, eta lanean bakarrik iharduteko «nos sobran agallas» esaten du González-

-ek. Baita «nosotros construiremos un gran partido socialista para Euskadi» ezarri ere. Espainiako hego eta ipar aldeei dagokiekeen federazioa proposatzen du («imperialistas»-entzuten da). Ondoren, Gonzalez-ek berak, **autonomia** para cada una de las nacionalidades» eta «derecho a **autodeterminarse** elkarrekin nahastu egiten ditu.

Azkenik, Euskal Herriaren burruka goraltzen duela adiarazten du, baina ez dela Euskal Herria herri zapaldu bakarra gogorazten. Ez diote, ordea, hitzegiten uzten. Jendea oihuka ari da, eta baita ukabilka ere. Hainbatek nahi bide du abertzalaren batek mahaira igo eta hitzegin dezala. Felipe Gonzalez-ek «Euskadi será socialista o no será libre» esaten bukatzen du, ez-tarria urraturik.

Amaitzean, Benigno Baskaranek euskaldunak euskaraz egin behar dugula esan zuen, eta «Gora askatasuna» eta «Gora Euskadi Sozialista» dehadar egiten du. Tartearen, sozialistek «La Internacional» kantatzen dute.

LINTZIRIN

Kazetaurreko mahai ingurua izan zen Lintzirin ostatuan otsailaren 15ean, gaueko 8etan. Han ginen gu ere: P.S.O.E.ek deiturik hurbildu ginen.

Beste lekuetan esanak errepikatu zituen gutxi gorabehera. Euskal aldizkari bateko berri-emaleak ginen z gero euskaraz galdetzea derrioretzkoa iruditu zitzaigun.

F. Gonzalez-ek errespeto osoz norbaitek erdarara itzuli zezala eskatu zuen. Alemaniara joan izan bazen izango zuela berak mahaian bi hizkuntzak zekizkien bat, Euskal Herriara nola ez zen euskaraz zekien batekin etorri, erantzun zitzaion.

Endrike Mujikak: «Yo soy vasco. La mayoría de los vascos hablan sólo el castellano. Nosotros no somos racistas», erantzun zuen.

Beste batek bilinguismoak mahai hartatik hasi beharko zukeela esan zion. Ordu laurdenen bateko elkarriketa izan zen. Kazetariak galde-ka ari zirela moztu egin zuten elkarriketa.

Amaitutakoan F. Gonzalez-ekin zebilen emazteki bat hurbildu zitzaigun brindisa egitera. «Biba Eus-kadi Nazi» esan zigun behin eta berriz brindisa egindakoan.

Euskaraz galdetze hutsa razista eta nazi izatea da jende honentzat dirudienez.

A Z T E R K E T A

Ibilaldi honek zenbat argitasun merezi du. Argitasun hauek astiro beste batz sakonduko dira.

Lehenik esan beharra dago, sozialisten aldetik —bezperan Bilbon gertatuagatik edo— Eibarren eta Lintzirinen halako psikosia bat zegoela. Adibidez, Z. Argiako kazetari bat mahai nagusiaren ondoan prentsarentzat kokatua zegoen lekura abiatu zenean, P.S.O.E.-eko antolatzaile batek galdetu zion euskaraz: «Hi ez haiz gero llorik harmatzera etorriko? Lintziringo elkarriketa hain azkar bukatzeak ere gauza berdina adierazten du.

Bestalde, Felipe Gonzalezek bere ibilaldia «xito» bat izan dela aitortu du. Izan ere jendea biltzeko edo ekarrazteko gauza izan omen da. Harrigarria zinez arrazoi hau. Izan ere, zeinek du gaur egun horrelako bilerak egiteko esku-bidea? Beren iritzia azaltzeko ez al dira, bada, bilera horietaz baliatu beste alderdiak?

Hirugarrenik, bilera horietan aurka egin diona, Felipe Gonzalezen ustez, minoria bat izan da. Minoria hori objektiboki eta subjektiboki atzerakoi edo eskularen eskuia omen da. Aurka egin diotenak euskal jende azela jakinik, hori esatea lotsagarria da eta Euskal arazoa tutik ulertu ez duenaren adierazle.

Laugarrenik, Lintzirinen euskaraz galdetze hutsak P.S.O.E.okoak bere onetik atera zituen. Galdera egin zuena razistatzat jo zuen Enrike Mugikak. Beraz Espainia federal eta sozialista egin nahi dutela esatea hitz jario bat besterik ez da.

Bosgarrenik, autodeterminazio eta autonomia konzeptuak nahastu egin dituzte. Euskal Herrian hori barka ezinezkoa da.

Seigarrenik, eta ondorio orokor bezala, P.S.O.E. ez da, gaur egun, euskal alternatiba politikoa aurkezteko gauza.

MUNDUZ MUNDU

GREZIA ETA EUROPA ELKARTEA

Europa Elkarteko Kontseiluak onartu du Grezia. Honek bazkide izateko eskubidea iaz eskatu zuen. Denbora gutiz erantzun zaio beraz. Zenbait al-diz teknika arrazoiak ez dira benetakoak izan ohi. Oraingo honetan, nahiz eta Europako komisioak iru motatako arrazoiak aipatu, ministroen bilkurak ez dio jaraimonik egin. Grezia demokrazia bidean diardularik arrazoi politikoei bakarrik heldu die.

Dena den Grezia onartzea pauso ego-kia den ala ez erabakitzea ez da erra-za. Grezia ekonomia alderditik estatu atzeratua da. Europa Elkarreak ekono-mia erabakiak hartzerakoan egoera ho-ri oso gogoan izan beharko du. Lehen Italia batek nahiko lan ematen du. Gre-zia sartu den bezala Espainia, Portu-gal, eta Turkia sartzen baldin badira arazoak ugalduko dira. Arazo nahas-keta ugari izan da behintzat.

Zer gertatuko da? Europa Onu tiki bat bihurtuko al da? Ez al beste anto-lamendu bat eratu beharko? Greziaren prolemak eta Alemaniarenak berdinak al dira? Europak nondik joko du? El-kartu bildu baten orde Europa ez al da elkarte zabar bat bihurtzen ari?

IPAR AMERIKA ZUHURTZEN

Zer gertatzen da Ipar Amerikan? Zeinek heldu dio? Garai bateko puri-tanismoa azaldu dela dirudi. Estatu barrutian bakarrik ez, estatutik kan-pora egiten diren negozioak ere sala-tzen hasi dira.

Denok genekiena ofizialki aitortzen hasi dira. Negoziante batek salketa egiteko azpitik jokatzeko duela, alegia. Zenbait politikok azpitik dirua hartzen omen dute. Adibiderik egokiena Ho-landako Bernardo printzeri gertatu zaiona da. Gizon honek nonbait miloi bat dolar hartu omen du Ipar Ameri-kako Lockheed etxeak emanik, prin-tzea izanik han eta hemen eragin as-ko bai du. Horrela Lckehed etxeak sal-tzeko bideak errazteko itxaropena zu-keen. Ez alferrik. Gaizki atera zaio.

Harrigarriena ordea, Ford lehenda-kariak jokabide hori gaitzestea izan da. Azpitik jokatu dutenei ez omen die diru kredito laguntzarik emango. Eta gainera hauzia aztertzeako tribunal bat osatu du. Jokabide honekin Europako zenbait ate itxiko zaizkio, ordea. Kri-sia garaian hori nahiko gogorra da. Baina zuhur jokatu du. Hori zoriontze-koa da.

EUROPA ELKARTEA ETA COMECON

Bi erakunde hark berriro ere harre-manak izaten hasi dira. Urte betean geldirik egon dira batipat Rusiaren jo-kabidea dela eta. Elkartetik elkartera bakarrik izan behar zuten harremanak Rusiaren iritziz. Rumaniak adibidez ez zeukan Frantziarekin komertzial ha-rremanik izaterik. Rusiaren postura esplikatzeko ez da zaila. Batetik postura horrekin Comecon indartu nahi du eta bestaldetik Comecon indartuz Rusia bera indartu, Comecon erakundean, izan ere, Rusia bai da jaun eta jabe.

Rusiaren aurka Rumania altxatu zen eta erdi bide bat aukeratu zen: Elkar-te bezala arau orokorrak ezarri eta gero estatu bakoitzak bere kabuz jo-katzea, alegia. Estatu bakoitzak beraz egin dezake nahi dituen itunak.

Egun hautan, Comecon Europa mi-nistroen ordezkariak bilduko dira. Arau orokorrak zer nolakoak izango di-ren eztabaidatuko dituzte. Pauso bat da. Garrantzi haundiakoa gainera. Kri-sia garaian Europa Elkartearantz ez da irten bide txarrenetakoa izango. Orain arte, izan ere Europak saldu ge-hiago egiten bai du erosi baino.

FRANTZIA ETA DJIBOUTI

Afrikan dituen inperioaren azken zi-pritzinek nahiko lan ematen diete Frantziko buruzagiei. Djibouti dugu le-kuko. Djibouti mundu estrategian lu-rralde berezia da. Garrantzi haundia duena da. Orain arte Frantziaren men-pean egon da. Gero zer gertatuko den jakitea ez da erraza.

Frantziak bere mutil den Ali Aref ezarri nahi du Djiboutiko buruzagi be-zala. Gizon horrekin Frantziko intere-sak zaitu xamarak izango lirateke. Baina gizon horrek geroz eta indar eta prestigio gutiago du. Bere itzala mu-rrizten ari da.

Etiopia eta Somalia ere azpitik ari dira. Lurralde hori bereganatu nahi dute. Arrazoiak nolabaitekoak dira. Be-ren artean gudua sortzea ez litzateke beste munduko gauza izango.

Bien bitartean Frantziak zer egin ez daki. Djiboutiko herriaren benetako or-dezkariak agintaritzan jartzen ez du as-matu. Eta besteen desioak uxatzeko bide bakarra horixe da. Djiboutin be-netako buruzagiak jarritz gero Somaliak eta Etiopiak bi aldiz pentsatuko lute-ke gudian hasi baino lehen.

IRLANDAKO BERRIAK

Lehengo igandean, otsailaren 1ean «Igande Odoltsuaren» laugarren urtebetetzea izan zen. Egun hortan, Inglaterrako Armadak Ipar Irlandako katolikoek manifestazio batean beren fusilak dantzatu zituen 14 pertsona hilaz; heriotza hoiek zirelata, berriz ere ikusi zen, Bretaina Handiko Ejerzitoak nori botatzen dizkion tiroak Ulster lurraldean.

Prentsa konplize zelarik, suari ekin ziotenak IRAko gizonak izan zirela esaten nahikoa saiatu ziren Inglaterrako agintariak, baina, egun hartan, IRAren gizonak jende artean ziren, harmarik gabe: izan ere, Probisionalek masa-ekintzak eta militar ekintzak koordinatzen bai baitakite.

Ordur gero makina bat heriotza izan da Ipar Irlandan, baita Inglaterra aldean ere. Hemengo heriotza gehienak Londonen eta beste zenbat hiri nagusitan gertatu dira.

Baina, zergatik biolentzia fisikoa hori? Hemen Ulstereko tendentzia garrantzitsuenak aztertzeraz noa, euskaldunoi gehienik interesatzen zaizkigunak batipat.

IRA izenaz bi mugimendu ari dira: Probisionalak bata, Ofizialak bestea. Bion arteko desberdintasunak taktikoak dira, ikusiko dugun bezala.

Lehenbizikoek, Probisionalek alegia, Bretaina Handiko Armada lurralde haietatik bidaltzea nahi dute, eta hortaraño gatazka harmatua finkatzen dira. Atzeritar armada hau Irlandatik bota arte ez dute posible ikusten langile-katolikoak (—Irlander arrazakoa—) eta langile protestanteen (Ingeles arrazakoa) arteko batasunik. Behin batasun hau lorturik, ez omen dute problema handirik izango Ulstereko klase dominantea deuseztatzeko eta, berdin, EIREko (Hego Irlanda) klase dominante reaktionarioa deuseztatzeko, erresuma sozialista osatuaz.

IRA-Ofizialak, berriz, lehen urratsa bezala, langile katolikoak eta langile protestanteak bateratzea nahi du, biak langile direnez gero klase interes berdinak baitituzte. Gero, behin bi indar hoiek batuta gero, armadaren kontra

joango dira, ejerzittoa kanpora boteaz eta Ulsterreko klase dominantea deuseztatuaz. Azkenik, Probisionalen helburu berdineraz iritxiko dira. Hauek, gatazka harmatua, inork ez dakien «gero»rako utzia dute.

Beste aldetik, ikusi beharra dago, langile protestanteek katolikoek baino askoz eskubide handiagoak dituztela, eta, alde hauek direla, oso zaila gertatzen dela klase interesak izatea; hortik aparte, Ulstereko politiko Ingeleszaleak eta Inglesak desberdintasun hoiei iraun arazten eta handitzen saiatzen dira, batasunik izan ez dadin. Esate baterako, lanpostu onenak protestanteentzat dira, eta peontza, katolikoentzat; eskola onak protestanteentzat eta txarrenak (gehienetan eliza katolikoek) katolikoentzat; laneza katolikoentzat da, e. a. Langileriaren sindikatoak, protestanteenak alegia, desberdintasun horiek ugaritzen saiatzen dira; Ulsteri konstituzio berri bat emateko asmoetan ibili zirenean, azken aldiz, sindikato hauek, politiko

reakzionario batzuk erabilita, hankaz gora bota zuten erdi-konponketarik egiteko posibilitateak kendurik.

Bi langileriak ez batutzeko asmoarekin Inglaterrako Armadak ere zer ikusi handia izan du aspaldi hortan. Esaten dutenez, Ulsteren protestanteek egiten dituzte hilketa sektario gehienak, Bretaina Handiko Armadak lagun-duta-edo ez ikusia eginez-eramanak dira, askotan ejekutoreak ere berak izanik.

Gauzak honela direlarik, Irlandako borrokariei bide bakarra geratu zaie: atzerriko armada lurralde haietatik botatzea. Egintza honen ondorio bezala, Ulstereko klase dominantea (Ingeleszalea) deuseztatua geratuko litzateke, eta langileariaren batasunerako bidea, irekita geratuko litzateke. Irlandan, inori ez zaio bururatzen indar errepresibo hauek txalotzea, herriaren etsai izan bait dira betidanik.

Irlander herriak taktika hau onartu du eta bere eragileei, probisionalei alegia, benetako laguntza eta simpatia eskaintzen die. Esate baterako, Ipar aldeko kondadu batean, katolikoak maioria diren batean, Hego Armaghen, probisionalek dute benetako botere politikoa, eta atzeritarrek, Ingeles, lasai ibili nahi badute IRA-ko «salbokonduktoarekin» agertu behar omen dute, bestela etsaitzat hartuko bai lituzkete.

B. BAKAIKOA

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

lñurritza

Zarautz

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

ICCAT-en Batzarrea Madril-en

OZEANOGRIFOEN

EGINKIZUNAK

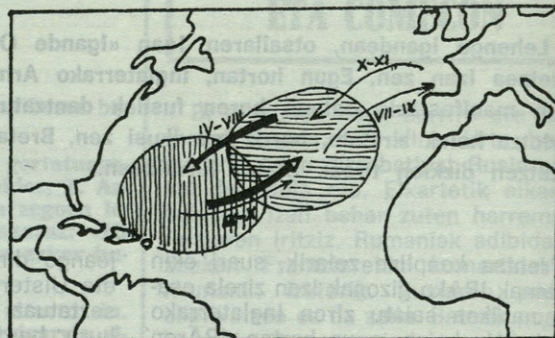
Joan den azaroaren 1-tik 19ra, Madril-en, urtero bezala, «ICCAT»-en (Atlantiko itsasoko atunen kontu eramaten duen nazioarteko komisioa) Batzarrea izan zen. Han elkartu ziren KOREA, JAPON, BRASIL, SENEGAL, COSTA DE MARFIL, GHANA, TAIWAN, USA, KUBA, FRANTZIA, MARRUECOS eta FAOko biologo investigadoreak. Aste osoan, denen artean hitzegiteko, bazen zertaz ari. Esan bezala, bilera hau urtero izaten da, eta bertan oceanografoak atuez egindako azken urtetako iker lanak aztertzen dira.

Atlantikon 6ren bat atun mota badira. Kantabrikoan harrapatzen direnak hegaluzea eta zimarroia dira. Aurtengo udan nere kalibrearekin Getariako kaira ekartzen ziren hegaluzeak neurtzen ziren bitartean, itsas gizonen ahotik irtendako majina bat galdera entzun dut; batzuk zabalagoak, besteak herstuagoak. Zertarako neurtzen dituk? Norentzako lan egiten duk?, Zenbat urte dizkik arrain honek? Nundik nora ibiltzen dituk?, eta abar. Galderak ez zirenak ere bai: «Zuek hemen lehorrean neurriak eta datoak hartu bai, baina, berriz ere, itsasoan atuna lehengo tankeran billatu beharko diagu».

ZEIN DIRA OZEANOGRIFOEN EGINKIZUNAK?

Atun guztiak bezala, hegaluzea itsasoan alde batetik bestera ibiltzen den arraina da. Bere ibilbidean, nazio askotako itsas ertzak ukitzen ditu. Ipar Atlantikoan bizi den hegaluzea, uda eta udazkenean irixten da Kantabrikoan, eta negu eta udaberrian ez da hemen izaten bere arrastorik; Amerika aldera joaten da, hango nazioetako itsasontzien arrantzetan parte hartzera. Aspaldiko azken urteotan arrain hau gutxitzen ari da, eta arrantzaleak, errezelo txarrak hartzen edo esperantza galtzen hasiak dira; itsasoko bizibidea zailtzen ari da, arrai billa gero eta urrutirago joan behar baita, eta, bestalde itsasoko egonaldiak luzatzen ari dira. Ontziak lehen baino handiagoak behar dira, baina gehiegi kostatzen dira... Problema hauek bata bestearen ondotik datoz; marinela bera aurea hartu ezinik dabil. Irtentzerik aurkitzen oceanografoak lagundu dezake.

Hegaluzeak benetan gutxitu egin ote dira, ala beren iragibidea aldatu egin dute? Hau jakiteko, parte hartu duten nazio guztiko arrantzak aztertu behar dira. Azterketa

Hegaluzearen egonleku eta ibilbideak

- Arrautzak uzten dituen udalekua
- Neguko lekua
- Gazteen ibilbidea
- Zaharren ibilbidea

hau lau datotan finkatzen da: 1) Zenbat arrain harrapatu da? 2) Zer neurritako arrainak dira? 3) Nun eta noiz harrapatuak? 4) Zenbat eguneko arrantzetan?

Hontara iritsi nahi du: edade bakoitzeko zenbat hegaluze dagoen (gehienez hamalau urte bizitzen dira); urtero nun jaiotzen diren eta hoi ibilera nundik norakoa den; zenbat harrapatu litekeen gutxitu gabe jarrai dezaten, eta, zein adinetakoak diren arrantzarako bidezkoenak; eta azkenik, zein diren arrantza sistematik egokienak.

Azkenik, artzainak bere artaldearekin egiten duen antzera, ezagutu eta zaindu behar ditugu geure hegaluze eta zimarroiak.

URPEAN

Aspaldi samar zabaldutako zen, Hondarribiako uretan eta lehorrean «Romanuak» utzitako arrastoak aurkitu zirela. Hori dela bide, herri hontako gazte batzuen artean, urpean dauden aspaldiko anfora eta tresna baliotsuak aurkitzeko gogoia zabaldutako zen, eta azkenik elkarte pare bat sortu dute, hiru biologo barruan direlarik.

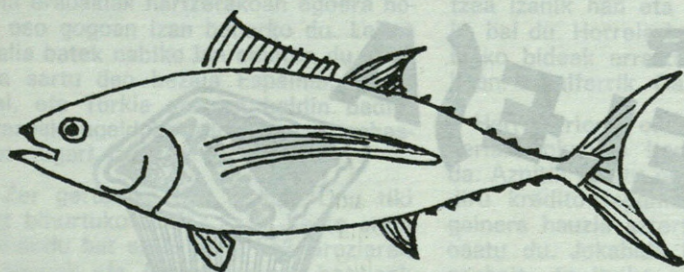
Aurrengo ekinaldia, Aurrezki Kutxa Munizipalaren ardurapean, azaroaren 24etik 28ra antolatutako itsas-zine astea izan da.

Saio hauetara joan denak, arrainen bizitza eta ohiturak, arrantzarako sistematik eta itsas hondorekin bisaia edeki ikusi ahal izan ditu.

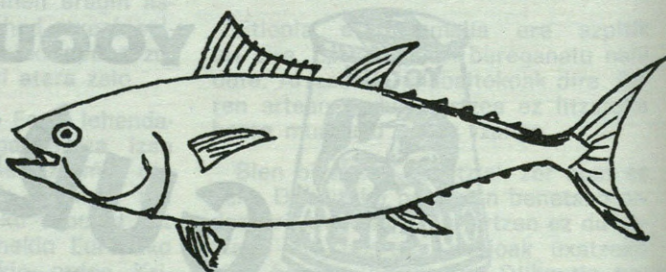
Saio bakoitzaren bukaeran elkarriketa txiki bat izaten zen, eta biologo eta marinelen artean hizketaldi jator batzuk sortu ziren.

Bide hontan aurrera jo behar dugu.

X. IRIBAR

Hegaluzea

Zimarroia (hegamotza)

Azkenaldi honetako irakasleen eskabideak, litzentiaduen planteamenduak, eta hango eta hemengo agiriekin, eskola pribatuen arazoa azaldu digu mahai gainera. Estatuak ez omen ditu diruz horrelako eskolak babestu behar. Estatal eskolak indartu eta gainontzeko horiek, bakoitzak bere komenientzira antolatu nahi baldin baditu, nork berak ordain dezan eskatu izan da.

Ez gara hauzi edo eztabaida horretan sartzen. Eskabideak hor daude, irakaskuntzaren molde berrien eskabideak zabaldu dira han eta hemen. Demokraziaren arabera alternatiba berri batzuk eskatzen dituzte. Eskola pribatuak gero eta indar gutxiago izango ote duten kezka sumatzen da zenbait fraile eta mojenengan. Eta zurrumbilo honetan ikastolak ere aurki daitezke. Izan ere, pribatutzat jotzen ditu zenbait jendeak gure lurralde honetako ikastolak.

Horregatik, badu garrantzirik izenburu bezala jarri dugun galderak. Jesuiten, Marianisten, Maria Lagundikoen eskolak eta ikastolak berdinak ahal ditugu? Zergatik eta zertarako sortu dira batzuk eta besteak?

Espainiako agintariek irakaskuntza osoa bere filosofia, jomuga eta xedearen arabera prestatu dute, jakineko eta guztion begi bistan dauden interesen zerbitzuan eta morrontzapean. Hitzek eta ahoz diotena, «eskola guztientzat, egokiera berdinak guztientzat, hezketa sistema egizalea guztiontzat, unibertsitatea herriaren aurrerapidearen alde...», eta gero eguneroko bizitzan ikusten dena arras desberdinak dira: dohantasunik eza, hezketa zapalduz jakintzaren (?) zerbitzuak ezarritako programak, selektibitatea txiki txikitandik hasi eta, unibertsitate arrotz eta klasista eta abar, eta abar.

Eta giro egoera honetan, herri txikien nortasuna haintzakotzat hartzen ez den garaian, isilpean eta borroka biziaren, sortu, hazi eta indartu zaizkigu ikastolak hego aldean. Ipar aldean badute eragozpide haundiagorik estatuaren demokraziapen aurkitzen diren ikastolak. Herri lan, neke eta borroka baten ondorioa izan dira ikastolak. Sarritan lege aldetik irtenbiderik ikusten ez den arren, zenbait gurasok haurrak ikastolara bidaltzen zituen gauaren ilunean

IKASTOLAK, PRIBATUAK OTE?

argirik sortuko ote zen esperantzan.

Herri eskola euskaldunik ez da sortu estatuaren babespean, ez dugu euskal eskola estatualik ezagutu, agian euskal estatutik ere ezagutzen ez dugulako. Orain subentzio batzuk lortu dira, aurren kolokan aurkitzen diren arren. Eta bide gurutzean aurkitzen gara une honetan. Orain artean jokatu eta indartu garen eran ezingo dugu aurrerantzean jokatu. Ikastolaren fenomenoak globalki, osoki hartu beharrean gara.

Guk ere geure irakaskuntzaren eskabide berezia egin behar dugu. Hil ala biziko arazoa merio, bizi nahiak eta iraun nahiak sortu duen eskola ez dugu inolaz ere pribatutzat jo diezaguten onartu behar. Ez gaude lujotarako, egia, baina ez diezagutela ikastola lujo bat denik esan.

Izan ere, jendaurrean eta erdal gizaratean eskola pribatuen arazoa dela eta denak zorro eta zaku berdinen barruan sartzen baldin bagaituzte, gure arazoa aurrera ateratzeko, gure eginbidearen kaltetan gerta daiteke.

Bilinguismoaren eskabideak, astero astero eskoletan euskara ordu pare batetarako sartzeak, dokumentu ofizialetan euskara eta gainontzeko hizkuntza zapalduak ontzat ematea ez da nahikoa. Jokabidea osoa da hemen alda erazi behar dena, planteamendu berri berriak dira onarterazi behar direnak, herri bezala onartu behar gaituzte lehenik, eta gero, herri bati dagozkion gainontzeko eskubide eskabide guztiak zuzenduko ditugu.

Eta hori lortzen ez den artean, gure postura aztertu behar dugu. Ikastolak nondik nora sortu diren gogoan hartuaz, bere egitekoa gizarte barruan aztertuz, noruntz jo genezakeen ikusi behar dugu. Laster hauteskunde planteamendu berriak aurkeztuko dira, udal-txetan sartu ala ez sartu, politiko alderdiekin izango diren harremanak, eta abar zuzendu behar da.

Ikastola, jende heziz eta hemengo giro barruan lanean ihardunaz, herrigintzan ari da. Eta herrigintzarekin badu politikak zer ikusirik. Erabaki nagusienak politikaz hartzen bait dira, herri baten bizitzan politika erabakiak asko bait dezake. Eta guk nahi ala ez ikastolak bere politiko aukerak egin behar ditu, bere arazorik nagusienak ere politiko erabaki batzuren baitan dagoelako.

Lehenago ere esaten genuenez, subentzioaren arazoa soilik hartzea, limosna eske ibiltzea, ez da biderik egokiena. Ematen diguten guztia hartzeko prest gaude, ez dugu, hobe beharrez, esku artean daukagun txoria ihes egingen utzi nahi. Baina kaiola ederrean baino askatasunean hobekiago ematen du txoriak.

Pribatu eskoletatik hasi eta ibiliaren beste zenbait arazo ere aipatu dugu, gainontzeko egoerarekin gure hauzia loturik dagoelako, noski. Zuztar eta guzti hartzen ez den landarea ihartzen den antzera, nahiko makal eta iharra bilaka daiteke ikastolaren arazoa zuztar eta guzti hartzen ez baldin bada.

Eta orain da momentua, orain da erabaki nagusi batzuk hartuaz jotzeko garaia, orain dugu gure arazo guztia bizibizi erakusteko eta konponerazteko une egokia.

MIKEL UGALDE

ON KOSME SERMOILARI

Plazara atera beharrean naiz gure On Kosme. Zahartzaroan, herri haundi batean bederatzi egun osoz, «Sermoilari» izan da gure On Kosme.

Aintzina, bai «sermoilari» On Kosme. Bere gorputz bikainarekin, eztarri eder eta sabel biribillarekin, pulpitoa, oso osorik, betetzen zuela zioen Itziariko Jose Tiki Dipuntuak. Ondo kostatako sermoilari, nunbait gure On Kosme. Herriz-herri ibilli ohi zen, behindik ikasitako itzaldi berdiñak errepikatzeko.

Eskubi-eskubitarrei ez ezik, On Kosme Ezkertiarrei ere, zerbaiten kaltea ekarri zion Batikanoko Batzarre Nagusiak: bere izpirituan, aurrerantz mintzatzeko ez zioten balio bere sermoi zaharrak... Zer egin? Berritu? Nola? Gorputz ajeak nabarmentzen hasiak, irudimen adimen eta, memoriak erdi galduak... Teologia berria ikasteko baiño salda beroa hartzeko gehiago balio zuen On Kosmek.

Aspaldidanik, sermoilari bezala, baztertuta zuen On Kosmek bere burua. Bat batean ordea, dei bat izan zuen Herri aundi baterako. Arren eta arren... Zeruko Argian agertzen zituen gaiak oso onak zirela eta berari leporatu zitkioten bederatzi egunetako hitzaldiak.

—oOo—

Edozein urreratzen da On Kosmegana! Donostiako Obispu edota Madrileko Manistru antzera, hitzaldi egunetan «TAXI» eder batean eraman eta ekarri egiten dute. Bapoak izan omen ziren bere sermoiak, herri hartan jakin nuen.

Jok.—«Uts-Aundi», esan oi zizun amonak haurra zifianean... Zahartuta, ume biurtuz, harroputz izateko arriskuan zaudela derizkiot. Horrenbeste urtetan erretiratutako «toreroa» plazara berriro, halajainia; aspaldidanik mutu zegoen oilarra, bizi-bizi kukurrukuka...

On Kos.—Ez ilzadak adarrik jo; ez negok txantxetarako. Bederatzi egun hoietako hitzaldiak tristura eta naigabea sortu zidatek.

Jok.—Tristura?

On Kos.—Zahartzaroan, haintzakotzat hartzea pozgarri ohi zaiguk. Ilusioz beteta, gertu nizekian hitzaldi gaiak eta plazara

agertzean... Eliza, egia, bete xamarra. Bertako gehienak ordea, nere antzeko ile soil eta burutxuri. Berrogei urtetik gorakoak gehienak. Lurreko gauzei baiño bestekoai begira egoteko jendea. Praile batekin «Konpesio jeneral» bat egin eta San Pedrori bostekoa emateko erdi prest dauden hoietakoak.

Jok.—Gazteak nahi zuk eta gazterik ez zure hitzaldiaz aho-gozatzeko.

On Kos.—Zahartzen hasia negok eta kidekoak guztiz zaizkidak maitagarri. Guztientzat duk Jainko-hitza eman beharrekoa. Bazirudian ordea nere gaiak gazteriarri begira prestatuak nituela: askatasuna, gizarte bekatuak, elkarrizketa, aintzatasun-pruralis-

Jok.—Gazterik ez dugu ia ikusten gure Elizetan. Guk ezagutu ditugun Parroki bizitzaren heriotza adierazten ote digu gertakizun honek?

On Kos.—Zaharrok lehengoari eutsiaz lasai bizi nahi diagu; baiña Eliz barruan aldaketak egin beharra zegoen. Gazte asko sinismenean axolagabetuta bizi dituk. Elizara ez datozenen artean ordea sinismendunak ere badirela, esango niake.

Jok.—Zergatik ez datoz bada?

On Kos.—Liturgia, Eukaristi Batzarreak eta Elizkizunak ezin daitezke berdiñak izan haur, gazte eta zaharrentzat. Zergatik ez hoa Mezatarra?, galdetu nioan gazte bati. Honen

Eliz ataritik irtetea, beste arpegi bat hartzen dute, elkarrizketan lasai asten dira eta Eliz barruan galduta ko naturalidadea berriro idorotzen. Baso ardoaren aurrean, Elizan baiño lasaiago daudela, esango nuke.

Jok.—Gazte horren esaezan zerbaiten esajerazioa badagoela uste dut. Talde guziaren otoitza hitz eta kantu berdiñez iritxi beharrekoa da noski!

On Kos.—Otoitza... Jaungoikoarekin ohi dugun elkarrizketa duk. Lehengo ohituretan, gure otoitza, bakarrizketa izan ohi duk askotan. Mari Berritxurekin gertatzen zaidana egin ohi diagu otoitzarekin: Inolaz ezin txandarik har. Jainkoari hizketarako lekuri askotan ez zioagu ematen. Gurea duk importantea, gure eskabideak, gure errosario luzeak, gure bederatziurrenak, hitz eta hitz duk Jainkoari; Jainkoari ordea erantzuteko astirik ez zioagu ematen. Gurea baiño interesgarriagoa duk Jainko hitza: zer dioen, zer eskatzen digun, zer konpromisotan sartu nahi gaituen... Orduan otoitzak ekintzara eramango gaituk. Ekintza behar dik hain justu ere gaztearen odol beroak.

Jok.—Otoitza horrela egitez geroz, talde koskorretan egin beharrekoa da noski. Sermoiak ezin daitezke gaur bezala egin. Guziekiko elkarrizketa beharko du; Eukaristi Batzarreak kidekoek egiten dutena beharko du izan: guzien arazoak berdin xamarrekoak direnak bildu Batzarrean; gaurko Eliz Nagusietan egiten den Eukaristia, talde koskorretan egin bakoitzaren arazoak guziekiko bihurtu; Jainko hitzaren gogarte-reflexioan, erabaki eta asmoak bizitzarako hartu.

On Kos.—Herri bakoitzan, gazte taldetxo bat, egitazko kristautasunean heitzeko, gure Eliza aundiak talde koskorretan bihurtzea uke, behar bada, biderik egokiena.

Jok.—Zure azken hitzok gaur eguneko gure Parrokiaren heriotza adierazten dutela uste dut.

On Kos.—Ez horixe; hain justu ere gure Parrokiaren salbazioa kristau talde koskor hauetan ikusten diat. Baiña, aski gaurkoz.

AROSTEGI

moa... Gazteriarik gabeko nere entzuleen aurrean, hautentzat gaiak egokituz eziñik, mintzatu nintzelakoan negok. Zerri odolkiak haur jaio berriari ematea bezain astakeria haundia ez ote duk gero, hire entzule gehienentzat gai hauek hitzegitea?, batzuetan, nereko pentzatzen nian; eta Jainko hitzaren argi emale izan beharrean, pailaso haundi batean bihurturik nengoela iruditzen zitzaidan.

erantzuna: «Elizkizunak tristeak eta aspergarriak zaizkit. Ez dut ikusten gure Elizetan egitazko kristau batzarrearik. Batzarrearen ordez, hemen eta han, batzuek besteen atzetik sakabanatutako jendea dirudite. Bakoitza bere etxe eta lekuan ez balego bezala. Apaizari erantzun, apaizak hasiera ematen dion abestia kantatu, guzia ohitura hutsez egingo balitz bezala. «Zoazte Jau-naren pakean», entzun eta

GURE ESKUBIDEAK ZINTZILIK

- Escudero kontzertu ekonomikoari buruz
- Zubiagaren arrazoiak batzordea uzteko

Au da nola milla ta lareun ta irurogeta amargarren urteatan garagarillaren ogeta amargarren egun, errege jaun Fernando boskarrenak Gernikako arbolen bean bizkaitarrai konfirmatu egin eban euren foruak eta eurak beregan eukitzea.

Gure Herriaz jende asko mintzo da gaurregun. Ezkerrak eta eskuinak, denak mintzo dira. Herriaren izenean mintzo dira gainera.

Baina Herria isilik da. Ez zaio hitzegiteko aukerarik eman. Ez du bere ordezkariak hautatzeko biderik. Ez du berari dagokion erakunderik. Herriarentzat eta herriaren ordeze jende asko ari da mintzatzen, baina herriak ez du hitzik, ez du ezer erabakitzen.

Hitzegiteko bidea duten bi gizonen iritziak ezartzen ditugu hemen. Escudero eta Zubiagarenak, hain zuzen ere.

Bizkaia eta Gipuzkoa Probintzientzat eratu den «Antolamendu Berezira»-ko batzordearen aurrean bi jokabide desberdin hartu dituzte.

Biok ere, Euskal Herriari, bere buruaren jabe izateko duen eskubidea aitortzen diote, FORUAK zituenean bezalaxe. Euskal Herriak eskubide hori baduenik ere 40 urteotan ez dugu aipatzerik izan. Oraindik ere ez dezake edonork aipa.

40 urteotako antolamenduan, gutxi asko, tarteko izan direnak bakarrik mintza daitezke gaurregun ere agirian.

HERRI - FORUAK

Euskal Herria, gu, une historiko batean sartuta gaude, egun hauetan: tratuan hasi gara Gobernu zentralaz, gure herri harremanak eratzeke asmotan.

Tratuak, hasita bakarrik ez, aurrera doaz. Aurkeztuak baitira, Madrilen, lehenengo iritzi edo eskabideak, guk, herriak, ezer ez jakin arren. Gaurkoa ez da negar egiteko garaia, ekintzarakoa baizik. Eta lehen urratsa oihuka, gure herri-gogoa jakin eraztea da.

EKINTZA

Guk, herriak, egin behar dugu tratu hau. Gure ekintza hau da: herriaren gogoa garbi eta zabal aditzera eman, tratu-paperak prestatu, eta behar duguna lortu.

Horretarako, herri guztia kezkatu behar dugu. Denak arduratu daitezela. Arkituko ditugu, gure artean, gure nahiari eta beharrari espresabide egokiak emango dizkio tenak.

Gure nahia eta beharra adieraztera heltzeko, gure aldzikari, hitzaldi, batzarre, bertso-saio eta jardun orok ekin behar dio berehalaxe gai honen jorratzeari.

Ekar ditzagun geure jakintsuak foru-plaza hontara, gure gogoa prestatu, mugak garbitu eta nahiak bide onetik zuzendu ditzaten.

Baina beti ere, gu, herria, gara tratu honen oinarri, lehendakari eta epaile.

POLITIKAN

Politikaz ari gara. Tratua, beti ere, politikoa izango da. Zergatia ere, politikoa da. Euskal Herria ondoezik dago. Ondoez honen lekuko denok gara, bai ondoezak isilerazi dituenak, bai borrokara, minaren-minez, erakarri dituenak. Egoera honen irten bidea, bat behintzat, ondoez honen sorburua baztertzea da. Alegia, foruak herriari kentzearen kentzea.

Eta guk, traturik izango bada, sendabide hori eskatu eta lortu behar dugu: herri foruak.

Jakin beza jakin behar duen orok, ez garela hori gabe ez konforme eta ez bake isilean geratuko.

Beste alde batetik, herri foruak, gaur, egungo esanahia izan behar du. Gure nortasuna berezia izanik, bere betiko berezitasunean aldakor, bilakor da. Gaur, guk gaurko euskal nortasuna dugu. Horregatik, herri foruek gaurko Euskal Herriaren foruak izan behar dute.

Gure eginkizuna hori da: herri foru hauei forma ematea.

—oOo—

Puntu asko eta oso zailak daude gure zain, aztergai. Ni gutxi batzu ematera noa, batez ere zu, irakur-

le, eta denok, iritzi hobeen bidean sarrerazteko asmoz.

REJIONALISMOA

Lehenengo aztergaia zera izan daiteke! Une hontan, Euskal Rejio bila joan behar ote dugu?

Neure iritzia emango dut. Gu Euskal Herria gara, ez Euskal Rejioa. Herria gara, probintziaz osatua. Lor dezagun probintzia bakoi-tzak behar dituen botere guztiak, bihar edo etzi *Euskal Herri* bat eratzeke gai izan gaitezen, gu geu.

Eta Araba eta Nafarroari, oraingoz, ez diegu mesede handiagorik egingo, guk guretzat ahalik eta gehien lortuaz baino. Ez lirakeke, zorionez, gure atzetik geratuko eta, ezta goruzko bidean gure pozezko laguntzarik gabe ere.

GOBERNU DEZENTRALIZATU BAT

Ezingo dut neure esannahia zehaztu. Baina, nere ustez, gobernu

Orain arte honela eskatu dira. Gero nola?

moduko bat behar dugu, gobernu zentrala gainean dugula jakinik.

Berez, gure Junta edo Diputazio berri honek, atribuzio guztiak izan behar ditu, eta, horretarako, Hazienda oso bat.

Hazienda foral honek, Gobernu zentralari buruz, eman beharrik izan dezala, eta ez eska beharrik. Hau da, zerga guzti edo gehienen buru eta jaun izan dadila. Eta, nolabait, Euskal Herrian sortzen diren diru korronteen zuzendari.

BILINGUISMOA

Bai Gipuzkoa eta bai Bizkaia, bilingue dira. Baieztapen honek ez duke ez interpretazio eta ez baldintzarik. Eta gutxiago zatiketarik. Dira, eta kito. Eta hau, nere ustez, «conditio sine qua non» da, zalan-tzarik gabe.

Horren gainetik, euskara hizkun-tza ofiziala deklaratzeari dago. Horren azpitik ezer ere ez onartze-korik.

UNIBERSITATEA

Banaka edo elkarrekin, Euskal probintziek gauza izan behar dute Euskal unibertsitatea eraikitzeko, eta biligüe bihurtzeko, garaia hel-tzen denean, Juntak edo Diputa-zioek erabakirik.

Beheragoko ikastetxeak eratzeko askatasun eta eskubide osoekin ir-ten behar dugu tratu hontatik.

—oOo—

Hau dena iritizibide bat besterik ez da. Beste puntu asko geratzen da, jakina. Horixe da, berez, lan honen helburua: bakarrik, arazo garrantzitsu hau zuzen osatzeko, inor ez garenez gauza, denok jo-kuan sar eraztea.

Tratu honen ardatza gu gara: gu-re ondoezaren sendabide bat arki-tzea: gure herri foruak.

Gure nortasunaren berri da tra-tua.

Gure buruak dabilta paperetan.

Ihardun egin behar dugu gogoz, ihardun lortu arte.

JENARO GARATE

HIZLARI BILBON

Escudero Konzertu Ekonomikuari Buruz

Otsailaren 2an, hasiera eman zi-tzaion Bilboko Unibertsitateko Eko-nomi Fakultatean hitzaldi sail bati, «Concierto económico» delakoari buruz. Sail honetako lehen hitzaldia Escudero gipuzkoar prokuratore jaunak, eskaini zigan.

Aretoa bete beterik zela, Fakulta-teko Dekano jaunak egin zuen, edo hobeto esanda, egin nahi izan zuen aurkezpenaren ondoren —zeren eta hango ikasleek ez bait zioten hitze-giten utzi, nahiz eta, han gertatzen ari zena folklore akademikoan egu-neroko ogia zela esateko astia izan— hasi zitzaigun hizketan Escu-dero jauna.

EUSKAL HERRIAREN ESKUBIDEEK EZ DUTE PRESKRIBITU

Euskal Herria galtzeaz aspertuta dagoen Herri bat omen da, eta orain-goan ez omen du berriro galdu nahi.

Agertu nahi zigan arazoa guztiz eze-zaguntzat jo zuen hizlariak, ez baka-rrik Administrazioarentzat, baita az-ken gerra ezagutu ez genuen gehie-nontzat ere. Bere tesi nagusia hau izango litzateke: Euskal Herriaren es-kubideek ez dute historikoki preskri-bitu, eta gutiago oraindik, moralki. Be-raz, oraindik zor zaigun zerbait da.

Hitzaldia, beraz, historiaren hildo-tik abiatu zitzaigun. Eta Errekonkista garaietaraino joanaz, Espainian zerbait arrotza baldin bada, zerbait hori zen-tralismoa dela frogatzen ahalegindu zen. Bere ustez, benetan espainola dena euskal foruen edo Gazteleerriko Komuneroen estiloa bait da, ez Leon-go erreinuaren estiloa.

Ikutu zituen momenturik nagusien-ak, hala ere, 1839.eko legeaz geroztikoak izan ziren. Euskal Herria beti izan da urte horren aurreko egoerara itzultzearen aldeko. Hizlariaren ustez, kontutan izan behar dena lege hori ez-tabaidatu zeneko giroa da. Adibidez, lege horretan «salva la unidad cons-titucional» esatera iritsi baziren, esal-di honi ematen zitzaion interpretazio-agatik izan zen. Horrek, errege bat eta parlamentu bat esan nahi bait zuen, ez besterik. Baina gero, liberalei esker gertatu da gertatu dena.

Historiari jarraituz, «pase foral» de-lakoaren ezabatzea ere aztertu zuen hizlariak. Baina Gipuzkoako, Bizkaiko eta Arabako Diputazioek onartu ez zu-tenez gero, oraindik ere hor dago, no-labait «zintzilik». Nafarroak, oster, gaur duen egoera, hortik du, 1841.etik aiegia.

Escudero esan zuenez, Fragak eu-rekin hitzegin zuenean, *pacto* eta *con-cordia* hitzak erabili omen zituen. Be-raz, Madrilekiko gure harremanek pakto modura izan behar omen dute.

Historiari eman zion errepaso horretan, 1876.eko legea hartu zuen, ondoren, ahotan. Lege horren hiru puntu nagusienetatik (hots, soldaduska gorabeherak, harreman ekonomikoak eta foruen konponketa), bi lehenengoa bete ziren, baina hirugarrena oraindik ere ikuskizun omen dago, ez bait da sekula egin. Escuderoen arrazoinketari jarraituz, orain arte Euskal Herria galtzaile agertu bazaigu, hemen-dik aurrera ezin daiteke honela izan. Beraz, oraindik «kizun» ditugun arazoak hauek lirateke: kontzertu ekonomikoa eta foruen konponketa.

KONTZERTU EKONOMIKUA

Arazoaren alderdi bat besterik ez da. Estatutua eta kontzertua ez dira toa. Teknikaren aldetik guztiz ona. Eukontrakoak, ez dira antinomia, inoiz horrela presentatu izan badira ere, Ara-

zoaren alderdi bat dela esaten da, hain zuzen Euskal Herriaren eskakizuna, instituzio batzuen eskakizuna bait da, gero instituzio horiek administrazio gorabeherak konpon ditzaten. Beraz, erakunde politiko batzuen ondorio eta alderdi bezala agertzen zaigu kontzertu ekonomikoa.

Kontutan izanik kontzertu hau instituzionalizatze politiko baten zati bat dela, ikusi egin beharko da ea komeni zaigun ala ez, zeren eta Euskal Herrian egin beharreko diren inbertsioak eta abar (Bilboko superportua eta Metroa, eta gainontzeko arazoak, industrial rekonbertsioa, adibidez) oso gogorrak izango bait dira. Dena dela, hori geuk erabakitzeko posibilitatea eman behar digute. Horretarako, lehenbizi bake eta lasaitasun giro bat lortu beharko dugu gure errealitatea nolakoa den ongi ikusteko, gure errealitatearen «argazkia» ateratzeko. Hori dela ta, Escudero su eta gar ari omen da lanean Haziendak orain arte eman nahi izan ez dituen dato guztiak eskuratzeko. Hori ruztiz beharrezkoa bait da gure

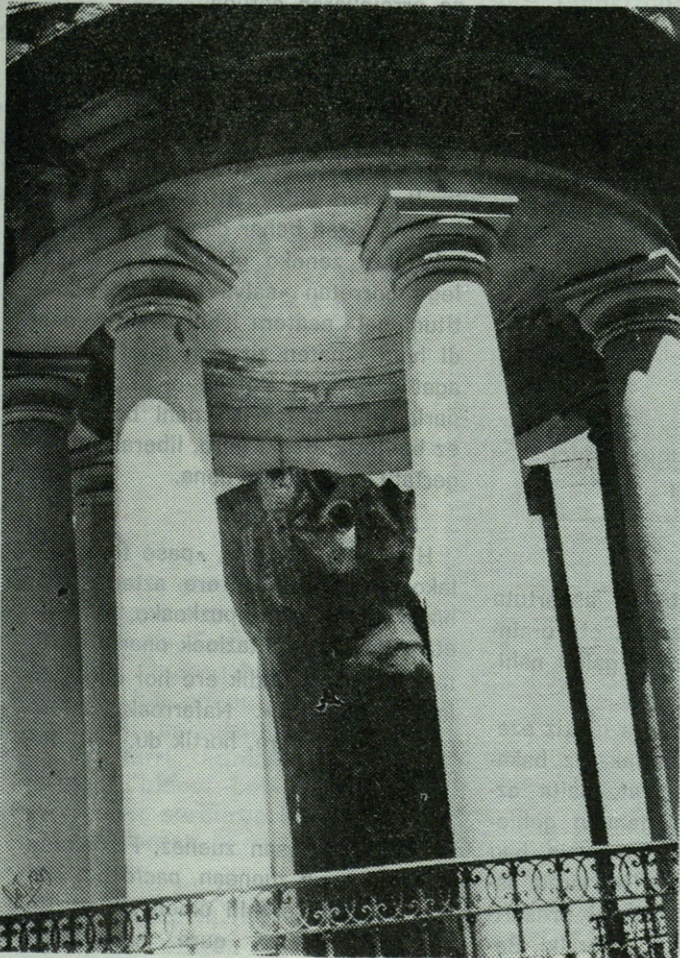
errealitatearen benetako argazki hori ateratzeko.

1876.az gero, kontzertu bat eta lau berriztapen izan omen dira. Azkena, 1924.ekoa. Gero, 1937.ean hori ere kendu egin ziguten, zigor bezala.

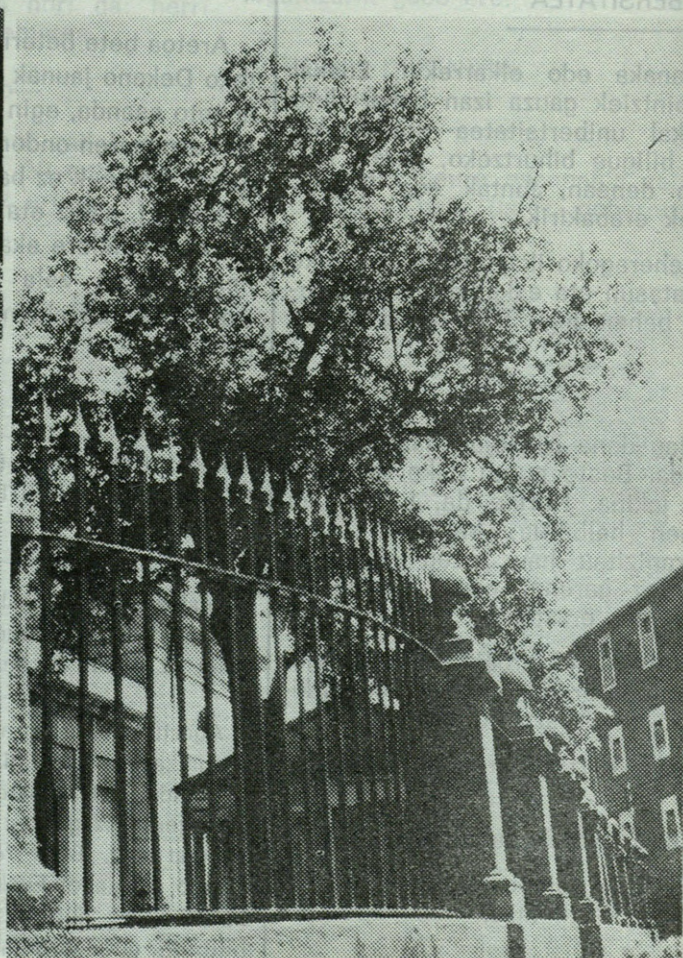
ESTATUTUA, FORUEN KONPONKETA BEZALA

Hizlariarentzat, foru konponketa formularik egokiena izan zen estatuturopako beste erresumetan estilatzen den formula.

Fragak Escuderoi Santiago de Compostelan galdetu omen zion ea zeintzuk izan zitezkeen bere errejionalismoaren mugak. Honela erantzun omen zion: euskal estatutua. Bere ustez, berriro Euskal Herriak ez galtzeko, hola-ko hizkuntza erabili behar da. Formula beraz, foruen konponketa edo arregloa litzateke.

Eman da zabal zazu munduan frutua...

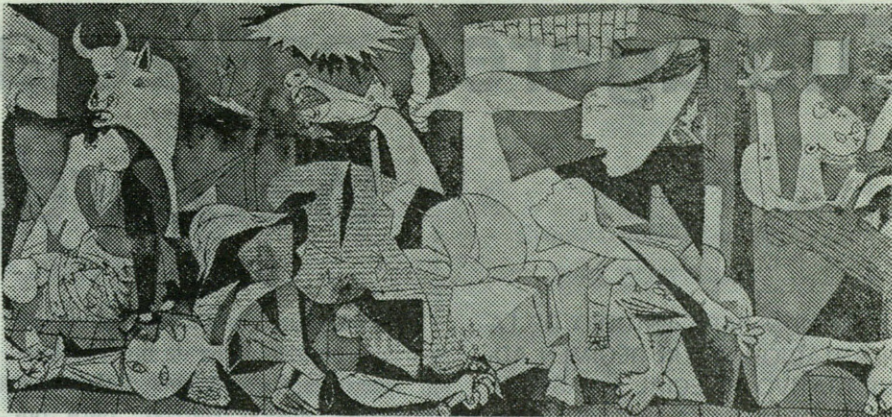
Lau probintziek batera joan behar dutela? Konforme. Nahi badute. Izan ere, Nafarroak badu, 1969.eko mozketak gorabehera, *ley paccionada* delakoa, eta orain dituen zenbait eskubide galtzeko ez litzateke prest egongo. Arabarekin ere, behar bada, problemak sor litezke, arrazoin beragatik. Dena dela, lau probintziek beren nortasun berezia dute, nahiz eta elkarrekiko batasun etniko eta kultural bat izan. Lau probintziok beren historia berezia bizi izan dute. Beraz, hori ere kontutan hartu beharko litzateke.

EUSKAL HERRIARI EZ ZAIO ESKUBIDEA ORAIN JAIO

Gaur proposatzen zaiguna administrazio errejimene berezi bat da. Gipuzkoari buruzko proiektuak «estamos en un período constituyente» omen dio. Gipuzkoari eta Bizkaiari ez dakioke eskubiderik jaio. Beraz, ez gaude «período constituyente» horretan. Hau ez da forala. Eskatzen dena ez da foruak jartzea, birjartzea, berriro ezartzea, baizik.

Oraingo bere helburua zera litzateke: kupoak eztabaidatzeko mahai batetan esertzea, 1937.ean ezer gertatu ez balitz bezala. Bere ustez, zenbait gauzatan hori erraz eta berehala egin daiteke. Gero, hasi foruak konpontzeko elkarrizketak ere. Beraz, Escudero orain aurrean jartzen zaion eginkizuna hori da: kontzertu ekonomikoa eta foruen konponketa. Egia da errepresentatibitate arazoa dugula, baina hizlariak nahi luke paktatuko dutenak Diputazioak izan litezen, benetan Diputazioak. Badaki bere oraingo errepresentatibitatea oso zalantzazkoa dela, baina egoera hau aprobetxatu nahi luke administrazioarengandik albait daturik gehien lortzeko, era horretara errealtatearen «argazkirik» zehatzena eta fidagarriena egin ahal izateko. Eta hori dimitituz ezin daitekeenez egin, bera oraindik lanean jarraitzen da.

Hau izan da, gaingiroki bederen, Escuderoen hitzaldiaren berri laburra. Hitz gutxitan esateko, 1839.eko egoerara itzuli nahi litzateke foruak beren jatorriasunean birrezarrit. Eta, horretara garamatzan bidea orain mugitu nahi den errejimene berezi hori da.

Oso txalotua izan zen, batez ere ondraitasunez eta leialtasunez bezala agertu zitzaigulako. Gero, galde-erantzunetan, berea, eskakizun historiko bezala agertu zuen, bere ustez estrategiarik egokiena delakoan. Bere merkantzia saldu nahi luke eta horretarako, bere ustetan egokiena den bidea aukeratu du. Bestela, nolatan joan liteke, beste hizkuntza bat erabiliz ejertzitoarengana hitzegitera, adibidez?

Bestalde, linbo hutsean omen gabil-tza. Ez dakigu zer den ona eta zer txarra. Beraz, beharrezko dugu oinarritzko askatasunak lehenbait lehen lortzea, gauzak argitzeko. Espainian, *Cambio-16*ek dioenez, 200 alderdi politiko badira, Euskal Herrian ere ugarri dira, ugariegia, baina ez dakigu zein nor den.

Bere buruaz, karlista familiakoa zela esan zuen, baina karlismoan, bereztat, dinastia kontuak garrantzirik ez omen du. Foruak omen dira bere nolabaiteko karlismo horren oinarri. Hala ere, Kristau Demokrazia baten ezker aldera egon zitekeela edo sozial demokrazia batetan.

Gainera, bere filosofia kristaua denez, marxismoaren jainkozko dimentsiorik eza ezin zezakeela onar. Baina, nor ez da sozialista gaur? galdetzen zuen. Baina, —eta hau nik diot— sozialismoarekin eta demokraziarekin, kafearekin gertatzen dena gertatzen da: kafe-kafe, kafe hutsa, kafesnea, ebakitakoa... atxikoria, har daitekeela. Baina hori bai: dena kafea (?), denok sozialista.

DEUSTUAR

Zubiagaren arrazoiak

Batzordea uzteko

«COMISION PARA ESTUDIO DE LA IMPLANTACION DE UN REGIMEN ADMINISTRATIVO ESPECIAL A LAS PROVINCIAS DE VIZCAYA Y GUIPUZCOA» deitu batzordeari Gabriel Zubiaga Imaz gortetako prokuradoreak, zuzendutako eskutitza.

Espainiako Estatua osatzen duten herrietako bat, bere nortasuna duenetako bat, Euskal Herria.

Politika eta lege antolamenduak ez du egia hau aitortzen, zentralista iritzien arabera antolaturik bait da, eta iritzi erdikoi hauek ez dute herri desberdinek badenik ere ezagutzen eta herri hauen politikazko eta kulturazko agerpen guztiak itotzen dituzte.

Euskal arazoari ez zaio zatikako erantzunik eman behar, Foruetan dituen eskubideak aitortu behar zaizkio Euskal Herriari, baita Arabak, Gipuzkoak, Nafarroak eta Bizkaiak duten herri, politika, kultura eta ekonomiazko batasuna ere ezagutu behar da.

Uka ezinezko eskubidea du herri bakoitzak: bere kabuz bere etorkizuna erabakitzekoa alegia. Guk nahi dugunaren zertxobait bakarrik konpondu nahi da Batzorde honetan eta bide horretatik guk nahi dugun erantzun osoa eta betea ezin daiteke lortu.

Batzorde honetan parte ez hartzeko arrazoi hauek ditut:

1.—Hor ez gaude inoren izenean. Gehienak, Gobernuaren izenean eta alde ihardun daitezzen, Gobernuak berak izendatuak dira, eta Gipuzkoaren eta Bizkaiaren izenean eta alde ihardun behar luketen gehienak ere, era batera edo bestera, Gobernuak berak izendatuak dira. Euskal Herriaren alde egiteko jenderik egokiena ez da, beraz, Euskal Herriak askatasunez aukeraturako ordezkariak ez da. Oker hori zuzentzen ez den bitartean, edozein lan, alfer lana da.

2.—Gobernua eta Euskal Herria dira tratua egitekoak. Ez da bidezko Euskal Herriaren ordezkariak Gobernuak izendatzea. Euskal Herriak, bere buruaren jabe denak egin ohi duen bezala, jabetasun osoz egin izan ditu itunak eta tratuak.

3.—Batzorderako izendatuen berri ere prentsaren bidez jakin dugu. Batzarrea hasi baino aste lehenago eman zaigu karguaren berri, baiezkoa ala ezezkoa emateko aukerarik gabe. Herriari iritzia eskatzeko betarik ere ez zaigu eman.

4.—Administrazio hutseko planteaketa bat besterik ez du egiten batzorde honek; gizarteko, politikazko, kulturazko eta hizkuntzazko arazoei helteko asmorik ez du.

Arrazoi politikoetan oinarritzen da nere erabakia, politikazkoa bait da batzordean aipatuko dena ere, eta kar-

lista iritzi eta jokabidez hartu dut. Hona, beraz:

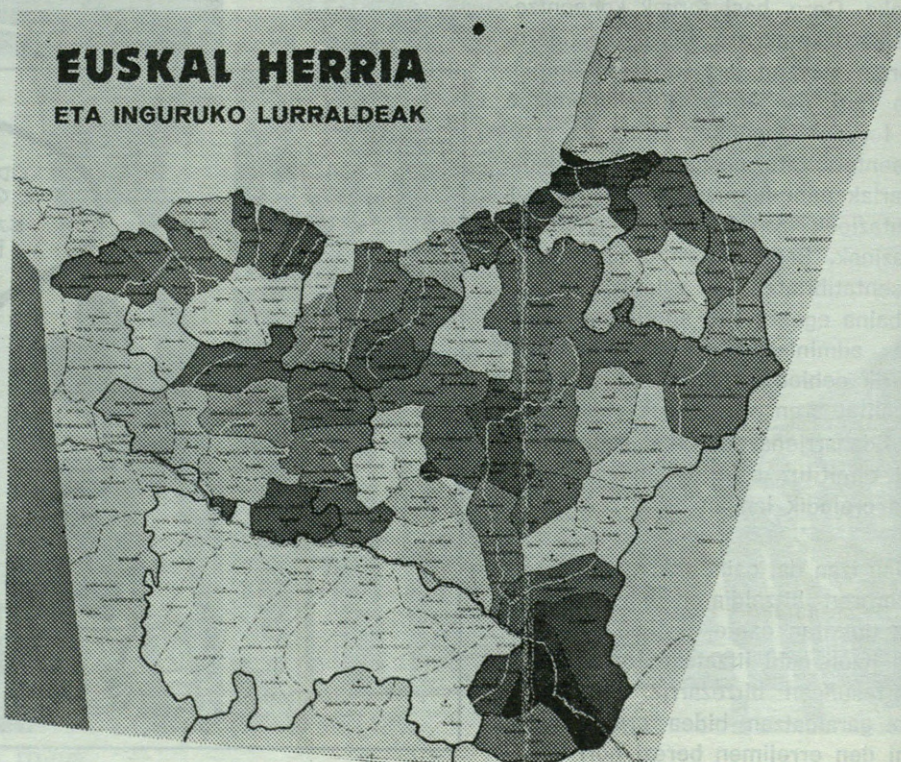
a) Batzorde honen antolamenduari begiraturaz Batzorde honek ez diezaioke Euskal Herriari erantzun jator bat eman.

b) Euskaldun eta karlista naizenez, herriko gehienek iritzira, Euskal Herriari politikazko nortasun osoa aitortu behar zaio, Estatu federal baten barruan.

Barru barruan ditudan usteei jarraiki, Batzordean ez sartzeko hartu dudan erabaki honek. Gobernuari zer pentsatua eman diezaiola nahiko nuke, Euskal Herriari erantzun jator bat emateko gauza izan gaitezen.

Madrilan, 1976garrengo urtarillaren 21ean.

G. ZUBIAGA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizkifiak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifiak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Irufia, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifiak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Donosti-Aurrerki-Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko azlak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

FAGOR

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Urtarrilaren 16an hila

XABIER TOLARETXIPIREN OROIZ

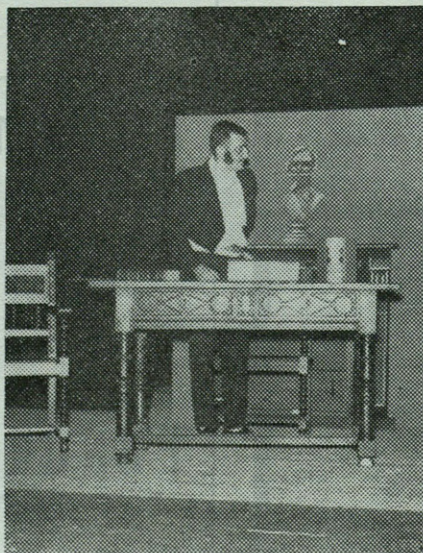
Nork etzuen ezagutzen Donostian eta inguruetan Xabier Tolaretxipi Lizarralde, hots, «Tolare» famatua? Horra bada ustekabeen nun joan zaigun (aurtengo Urtarrilaren 16an) alaitasuna zerion gizona bere bizitzako 52garren urtean, beste bi anaien ondotik, biak gazteagoak: Iñaki, orain hamabi urte inguru zendua, eta Iñoskentzi, orain bizpahiru urte. Zazpi senidetatik hiru joan dira, beraz, beren bizitzako sasoirik ederrenean... Igertzen ahal zion Xabierrek bere heriotza goiztiarrari? Zerbait somatzen zuela esango nuke, zeren, Joxe Mari Etxebestek esanik dakit, noiz-nahi aditzera ematen omen zion berari berrogeitik gorako urteak eskupekotzat, propiñatatzat alegia, jotzen zituela.

Xabier eta biok adiskide miñak izan giñen garai batean, gure gaztezarokak bizia eta sua zerionean, «Beti gazte! Gora!» oihuka aritzen giñenean, gure eskongaitan... Gero —ezkonduak ezkondu—, ni etxezulo bihurtu nintzen eta lagunak bazter utzi nituen. Aitor-tzen dut ene bekaturia hauxen izan dela, zeren mundu hontan gauza guziak bere neurria behar baitu, mutur bate-tik bestera jo gabe. Nere misantropia hau dela-ta, ezkonduz geroztik, noizik behin bakarrik ikusten nuen gure Xabier. Nere erruz, noski. Berak jendekoi, alegera eta umoretsu jarraitzen baitzuen. Ni aldatu nintzen neure burua bakartasunean murgilduz.

Noiz ezagutu nuen Tolare? Enaiz segur oroitzen, baiña hogeitamar urte inguru izanen dira. Denbora tristeak ziren. Bere aita, Inozenzio Tolaretxipi, gartzelan zegoen euskaldun abertzale izatearen zerga ordainduz. Gero, semeak pagatu behar izan zuen lehenago aitak pagatu zuen zerga eta Donosti-tik Gasteizera burdiñez loturik eraman gintuztenean, bidelagun eta neke-lagun izan nintzaion hainbeste adiskide zaharrekin batean. Horietako bi bidaia handian aintzinatu zaizkio, Luis Goñi eta Joxe Andonegi ahortzi eziñak. Bihotaz bada lerro hauek gure gogaide, bidaide eta nekaide izandako adiskide maiteen oroipenetan eta gorazarretan.

Xabierrek bere aitaren izaera jaso zuen bete-betea. Batak bestea zirudien mintzairan, ohituratan, zaletasune-tan eta gustotan. Aitagandik jaso zuen abertzaletasun beroa, izkiriazaletasuna eta edergintzarako (teatru lanerako batez ere) sentipen bereizi eta barrukoia. Beti zerbaiten ari beharrak eragiten zion eta hor ikusiko zenuten gure Xabier teatru, koro eta nola-nahiko lagu-

nartetan (ezkonduz geroztik, esaterako, Groseko Boscotan hutsegín eziñezkoa zen) buru-belarri murgildurik, zeren gure Tolarek lagunartea behar baitzuen ororen gaiñetik. Horregatik maite zitu-n lagunarteko bazkariak eta afariak: lagunarteagatik, alegia; festa eta alaitasunagatik; zeren, bera, jatun kaxkarr-a baitzen. Areago esango nuke: bere-tzat, otordua aitzekia besterik etzela festa jartzeko. Eta hontan maixu genuen, zeren lagungiroa hotz baldin bazegoen, berak zekien berotzen. Kantari ekiten zion —ehundaka euskal-kanta zoragarri zekizkien, Bidasoz goikoak eta behekoak— eta berehalaxe denok, suturik, laguntzen genion; eta zenbat aldiz —afari-meriendaren inguruan— arratsaldeak kantari pasatzen genituen Xabierren gidaritzapean eta une batez

«Andoni» argazkilariak

«Lurdesko lorea» aurkezten
1958garrenean

gure adorea itzaltzen baldin bazen, han zegoen gure Tolare, berriro denok su ta gar jartzeko. Bai, gure Xabierrek bi-hotzak altxatzen eta umorea zabaltzen zekien iñor gutxi bezala.

Tolare gaztearen amodiorik handiena antzegintza (teatrugintza) izan zen. Jadanik, gerla-aintzinean Kursaleko Pox-poliñetan eman zion hasiera haur pa-perak egiten eta gerlaz geroztikako denbora zail haietan esan daiteke etze-la Tolare gabeko emanaldirik. Gure adiskidea edergintza (arte) honen jaun eta jabe egin zitzaigun eta tipo xe-lebre eta arloleen paperetan gaillendu. Oker ez baldin banaiz, gure taldeak ja-rri zuen lehendabiziko obra, Toribio Al-tzagaren «Aterako gera» izan zen. Do-nostiako Andre Mariaren elizako loka-letan eman genuen aurrera eta gero Aizarnara atera giñen (zuzendari eta apuntadore Mikel Urreta genuelarik) obra berberarekin eta euskal-danta-talde batekin. Hau bai izan zela ateral-di ahaztu eziñezkoa! Gudateaz gero-ztik, lehendabiziko aldiz, erauntsi guz-ien kontra, euskal-antzegintza, euskal-tea-troa, plazara atera genuen, Bernat Etxepareren deiari jarraituz.

Bideak zertxobait legundu zirelarik, Tolarek etzuen behin ere hutsegín San Tomasetan eta San Sebastianetan, Do-nostiako Antzoki Zaharrean edo Tea-tro Principal deritzanean. Baiña gure antzegintza lana etzen egun horietakoa bakarrik. Gehiago edo gutxiago negual-di oro jarduten giñen lanean, lan ixil eta apalean, gure emanaldiak Andre Mariaren elizako lokaletan egiteko es-kuarki, euskalzale urri baiño jator ba-tzuen aintzinean. Gure Luzean (Ander Arzelus) atzendu eziñaren denborak zi-ren. Bere zigorraldiak amaituta (barru-aldi eta atzerrialdi), Donostiara etorri

berria zen. Berak sendotu eta lizifrina-
tu zuen gure taldea eta bere zuzenda-
ritzapean (apuntadore lana egiten zue-
lariak gaifera) hamaika emanaldi egin
genuen, Frantziara ihes egin beharrean
aurkitu zen arte.

Gero, Donostiako «Caja de Ahorros
Municipal» en babesean egindako urte-
ak —zenbait aldiz latzak— heldu ziren,
Juan Jose Orkologaga genuelarik apun-
tadore aspergaitz eta nekagaitza. Ekin-
tzategi hontako zuzendaria Carlos
Lamsfus euskalzalea zen eta bere itza-
lari eskerrak euskal-antzeigintzari bul-
tzakada berri bat eman ahal izan ge-
nion, baiña baita atsegiñen artean atse-
kabeak bildu ere. Gogoratzen naiz nola
Patxi Aroztegiren «Arantza» izeneko
obra ematekoak giñelarik hirü emanal-
ditan (lauterditan, zazpiterditan eta ha-
marterditan) San Tomas egun batez
Donostiako Antzoki Zaharrean (enaiz,
ordea, urteaz oroitzen), eta baimenaren
jabe giñelarik, bezperan debekatu zi-
taigun, sarrerak erdi salduak genitue-
larik eta azkenean emanaldi bat ema-
ten utzi. Gero, «Caja»k ohi zuenez, baz-
kari bat eman zigun Zubietan, baiña sa-
latuak izan giñen abertzale kanturik en-
tzun zela mahaikideen artean. Denok
pasa behar izan genuen Gobernu-etxe-
tik deklaratzera eta gauza garbirik ezin
atera zutelarik, denok ezezkoa aditze-
ra eman zutelako, bazkaria antolatze-
ko baimenik ez genuen arrazoia atere-
az, eratzaileok eta jatetxea izan giñen
multatuak. Esan beharrik ezta ibillera
hauetan gure Tolare beti tartean zela.

Nik, halako batean, andregaiarekin
hasi nintzela-ta, teatrugintzari utzi nion,
baiñan Xabierrek jarraitu zuen, orduan
eratu zen Declamación Vascako María
Dolores Agirreren taldera pasatuz eta
hemen zoritu zen gure Tolare bere ar-
tista lanean, Joxe Mari Etxebeste eta
beste antzeigintzari iaioen artean. Tal-
de hontan ezagutu zuen Mirentxu Mo-
raiz andereñoa, aurki bere andregaia
eta gero bere andrea izango zena eta
ezkonduz geroztik ere senar-emateak
zenbait urtetan jarraitu zuten teatru-la-
nan alkarrekin.

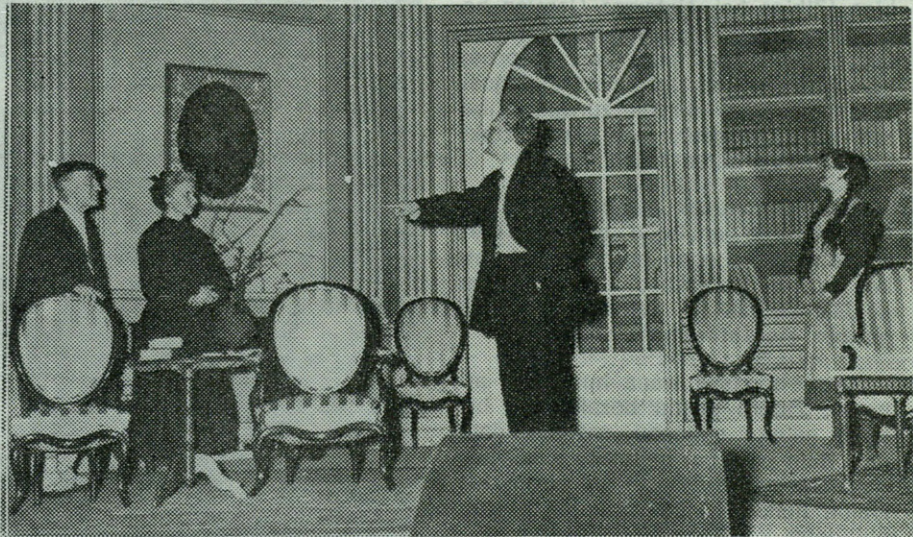
Enaiz oroitzen —urte aunitz joan bai-
ta eta ni nerau oso oroimen kaxkarre-
koa bainaiz— gurekin ibilli zenean ze
obretan lan egin zuen, askotxo zirela
badakit baiña. Joxe Mari Etxebeste, or-
dea, gogoratzen da «Academia de De-
clamación Vasca»rekin egin zituen ba-
tzuen izenez eta hona hemen erakusga-
rri gisa: «Ramuntxo», «Mutil zar» eta
«Andre Joxepa Tronpeta», Toribio Al-
tzagarenak, «Zorigaitzoko eguna» Jose-
ba Olaizolarena, «Amal», M. D. Agirrek
euskaratutako Tagorerena, «Behorren
ostenkioa», Telesforo Monzonena,
«Goi-Argi» eta «Lagun txar bat», Abeli-
no Barriolarenak eta «Lurdesko Lorea»,
H. Geon-ena. Ezin ahan-tzi daitekena da,
bestalde, Donostiako «Schola Canto-
rum»en Juanito Urteagak zuzentzen
zuen gaztelaniazko «Estampas de la
Pasión»en, urtero-urtero, Aste Saindüz,
hartzen zuen parte Sanedringo Rabino

baten papera maixukiro egiñaz. Hala-
ber, lagunarte hontan parte hartu zuen,
«Estampas Navideñas» eta «Estampas
Eucarísticas» aurkeztuz.

Baiñan Xabier gurea etzen oholetan
ari zen gizona bakarrik. Antzeigintzan
—nahiz euskarazkoan, nahiz gaztela-
niazkoan— eta zineman oso aditua zen
eta bere kritika lanak aipu handikoak
izan ziren. Euskal-Teatruaren kritika eta
halaber Donostiako «Centro Católico»-
ko antzeigintza taldearena, Donostiako
egunkarietan (La Voz de España, El
Diario Vasco eta Unidad) egin ohi zuen
gaztelaniaz eta erdal-zinemaren kritika
«Zeruko Argia»n, euskaraz, «Ikusketak»
zeritzan sailean eta «Tolaretxipi X.»
firmatuz. Irakurleak kritikoarekin bat
etorri ala ez, ezin uka daitekena da be-
re irizpideak biziak eta ernegarriak di-
rela eta hau dohairik inportantenetako
bat da izkiriatazaille batengan.

Tolarek, bolara batean behintzat, zi-
nemako irizlari bezala, Donostian ema-
ten ziren pelikularik gehienak ikusi be-

taren oroimena ekarri nahi dut euskal-
dunen gogoetara. Gudateko eta ondo-
rengo denbora latz eta garratz haieten,
Donostian urtebeteko gartzelaldia egin
ondoren, hogeitamar urteko kondena
bota zioten. Jakiña da askoz lehenago
atera zela («revisión de penas» eta
abarrekin), lau urtetara hortxe-hantxe,
baiña, bitarte hontan, andrea galtzeko
zorigaila izan zuen, akzidente baten
ondorenez. Beraz, etzuen bere biziki-
dea ikusi ahal izan azken orduetan. Xa-
bierrek esanik dakit, bere aitak bere
amari gutun erdiragarri bat, bihotz-uki-
garri bat egin ziola gartzelatik bere
betiko maitasuna airtortuz eta berrituz
une trajiku hartan. (Eskutitz hau Tala-
vera de la Reinako presondegitik egin
zion, bahitegi hontan hirü urte egin bai-
tziuten eta judizio aintzinetik beste bat
Madrillen). Geroxeago, gartzelako zu-
zendariak bere emaztearen hillelata
etortzen utzi zion bi polizien zaindari-
tzapean. Halaxe frogatu zuen biziak
Inozentio Tolaretxipi jauna eta bidenar-
bar familia guzia, zeren etxeko nagu-

«Mutilzar» aurkeztzen 1955garrenean
«Andoni» argazkilariak

har zituen eta horrela «Franco, ese
hombre» ikustera joan omen zen eta
pasadizu batean Jose Antonio Agirre-
ren kontrako kritika egiten omen zen.
Orduan, bere ezin egonean, altxa zen
eta «Gora Jose Antonio Agirre!» dei-
hadar egin zuen. Esan beharrik ezta pe-
likula hura ikusten zirenak oro frankis-
tak zirela. Hartu zuten bada gizajoa de-
nen artean eta bere biziko astindua
eman zioten eta, noski, handik gartze-
lara. Horrelakoxea genuen gure Tolare.

Enuke bukatu nahi lantxo hau Xabi-
erren aitaz hitz bi esan gabe. Hil zene-
an enion hitzik jarri gure albistaritan
edo aldizkaritan bere oroiagarri eta ne-
re nagikeria edo axolagabekeria horrek
nahiko damu eragin dit. Orain, bada,
Xabierrekin batean, Inozentio bere ai-

sia, aita eta senarra kateapean zegoe-
larik, etxean zernolako estuasunak eta
larridurak ez ote zituzten pasa?

Hemen ozenki esan dezakegu: nola-
ko aita, halako semea... Beti zuzen ibi-
lli ziren beren helburuari begira, beren
bihotz barruan zeramaten amodio han-
diagatik, hainbeste maite zuten Euska-
lerriagatik dena emanaz eta dena es-
keiñiz, txikikeriarik eta zimurkeriarik
gabe. Jaungoikoak ordain biezaie, nola
aitari, hala semeari, han goian, beren
Herriagatik egin dutena hemen behean.

YON ETXAIDE

MAXKADA GÁMEN

Urtarrilaren 25ean elurpean zegoen Ziberoa. Eta gamearren artean gertatu nintzen, bertako maxkaradak lehenengo aldiz ikusteko asmotan.

Jakina denez, oso Zibero-zale nauzue ni. Ez baitut ukatzen. Eta analista sakon batek zergatik ote den aztertuko balu, oso beldur naiz Zibero-zaletasun etsi horretan ene nortasunaren kakoa bera ez ote lukeen antzemango. Game zer den? («Camou» frantsesez). Mendarte batetan kokaturik, zortzi bat etxe elkarren ondoan; eta inguruetan, baserri batzuk. Beherean, handik sei-zazpi kilometrotara, Atharratze, Basabürüko hiriburu koxkorra.

Frontoin txikira bildu gara, beraz, maxkaradaren egileak eta besteak. Guztira 150 bat gehienik. Egiazkoa da oraino maxkarada. Zaharkitua beharbada: ijitoen etorrera, «zamai»aren perraketa eta txikiaketa, esate baterako, zer dira gaurko euskaldun gehienontzako, aspaldidanik ahantzitako kezkak baizik? Folklorearen kezkak baizik? Folklorearen da, hortaz, maxkarada; baina folklore egiazkoa, eta ez folklo-rekeria. Elur-giro hotz hartan ikusia, oraindik erakuskari eta turismo-gar-nata ez bihurtua, hauxe izan zait maxkarada: bere trufa-airean moldaturik: aspaldiko Euskal Herriaren irudi bizi bat.

beti izan dela arrotz, baita maxkarak idarokitzen dituzten mende urru-netan ere. Ez garesti sekula kaletartu, indioak bezalatsu, herritasuna galduz baizik.

«Hanitxek maitatia, eta gütik hün-gütia» omen den ijitoen erregea, bestalde, oso interesgarria ere, ijitoei buruz eskaintzen digun irizkeragatik.

Eta, tarteka nahasirik, nola ez, dantzariak behin eta berriz ari. «Godalet-dantza» famatua, dena dela, basoaren gainera igo gabe ikusi dugu.

Ba bide dago horretan guztian, gaurkotuz eta eraberrituz, euskal an-

Gaiean, berriz, bainan ez agiri, Zihiga (Zihiga bai, Nafarroa Garaian bezelaxe), beste bospasei etxetako gu-nea. Eta horrez gain, zer? «Bortia» nun-nahi, mendia, izadia bera nagusi, egun horretan elurak zuritua. Ziberoa ez baita gaur, ia-ia euskal toki-izen mordo hutsa baizik.

Aspaldi honetan erabiltzen ez bide den frontoin apalaren ondotik, bero zegoen erreka egun horretan ere, eta kea zeriola. Bereko ur beroak baitau-de Gamen (38° C), behinola aski eza-gutuak eta istimatuak omen.

Game herriska izana hustutzen ari, noski, Zibero guztia bezala: 140 biz-tanle gaurko egunean, azaldu didate-nez. Haur pare bat jostatzen ikusi nuen goizean; eta euskaraz ari ziren, lpa-rralde honetan zinez gutxitan gertatu ohi dena.

Frontoinaren ondoko «Aguer» bazkaldegia, inguru haietan bakarra, maxkarada-jokatzaileek eta ikusleek mu-kurru bete. Etxekandere jatorrak, etxekalaba eder atseginak, eta gaine-rakoe ere bazuten egun hartan aski lanik!

Ohiturari jarraikiz herriz-herri dabi-lela-ta, goizean Zihigan emana, arratsal-dean, bazkalondo berean, Gamen jokatzen zen maxkarada. Erdi-Harotik edo jasoa, galtzen hasia zen ohitura hau azkeneko urteetan; baina orain, Altxaiar gazteei esker, «arrabiztu» egin da; eta orain dela 16 urte etena zirudien katea, Etxart suharraren era-ginaz (bizpahiru anaia taldean) bizirik dugu berriro maxkarada. Etxart izena eman dut, bai, aipatu beharra baita; ezen ez baita osoki harritzekoa ere Mauleko ikastolako andereñoa, Mar-gaita Rekalt (Altxaiarra hau ere) Etxart berorren emaztea izatea.

Xiberoko maskaradak

Lehenengo aldiz ere ikusten zuen Hen-daiako artista batekin mintzatua naiz bukatzean; eta, zinez, zoraturik zegoen pozez. Bikaina dela esaten zidan be-hin eta berriz; eta euskal teatro he-rrikoia eraikitzeke oinarri zindoa. As-ki litzatekeela «sketch» labur horiek gaurko gaiak eta arazoak ikutzea.

Gauza ohargarria ere, artzain eta baserritar gisa agertzen dira euskal-dunak maxkaradetan. Perratzaileak, txorroxtaileak, edozein kale-lanbide egiten dutenak, berriz, biarnesez min-tzo dira. Horra hor Mitxelenak ere beste bideetatik erakutsia duen sozio-logi —dato nagusia— euskaldun bur-gesirik ez dela sekulan egon, kalea

tzerkia azkartzeko eta sustraitzeko erarik.

—o0o—

Etxart-arrak aipatu baititut, ezin ni-tzake gainerakoak aipatu gabe utz: Ga-rat, atabalaria aurrenik, Etxahun-en lankidea, ezin nekatua, eta Ziberoko edozein falklore-bultzadatan sartua; eta, Garat bezain nekagaitza, den Be-datxager txülüla-joile gaztea, Urdinhar-be-koa hau.

Bioi, eta altxaiar jator guztiei: Biba Altxai! Zorionak, eta atxik!

LARRESORO

«Bilingüismo para qué?».

Hitz berberauekin ihardun du —Bilbon eratu den batzarre batetan— teoriari bilinguismoaren arazo Bizkaian defendatu behar lukeen batzordeko batek.

Hauzia larria da, eta are larriago azken bolada honetan beste zenbait arlotan —irakaskuntza, ekonomiaz zein politikaz— gertatzen ari zaigun gauza berbera denez gero.

Bada jende multzo bat hainbat urtetan euskal kutsuzko edozer adiaraspenaren kontra etsai kroniko bezala agertu dena, beste zenbait, egundoko lana moduren batez zein bestez egiten ari zen artean. Eta, orain, berriz, zerbait egiteko aukera dagoen garaian, haik agertzen zaizkigu gero, gure eskabideen ordezkari.

Hoik, behin eta berriz oztopo eta gutiespeneka ihardun baino egin ez duten hoiek, sekula pausu bat aurrera eman nahi izan ez duten hoiek, nagusia bera baino eskasagoak izan diren morroi hoik, hoik bide dira orain, hain zuzen, duela guti arbuatzen zituzten planteamendu berberak defendatu behar omen dizkigutenak.

Nola daiteke euskara irakaskuntzan sartzeko dekretu bat praktikara eramateko burutua den batzordeko batek **Bilinguismo para qué** publikoki galde-tzea? Edota, alderantziz, nola daiteke horrela pentsatzen duen bat batzorde-rako izendatzea? Nork izendatu du? Nork izendatu behar luke?

Nork bere iritzia izan dezake, noski, baina eztabaida orduan, gutienez ha-hako iritziaren arauerako postuan jar dadila. Gainerakoa azpijana da, adarra jotzea, faltsukeria hutsa.

EUSKALTZAINDIAREN KOTIZAZIOA

Euskaltzaindiak urteko gastutarako behar dituen hamar milioiok lortzeko modua proposatu du oraintsu Jabier Aranburu kazetari eta euskaltzain la-guntzaileak.

Jabierrentzat hauzia nahiko xinp-le da: Euskaltzaindia sortu zutenak lau diputazioak izan zirenez, bakoitzak pa-re bat miloi jar dezala eta kitto.

Bada gonbaraziorik ez dela egin be-har uste duenik. Dena den, ezin aha-ztu, oraindik orain Gipuzkoako Dipu-tazioak zazpi miloi eta erdi «inbertit-zea» erabaki duela aurtengo presupuesto-an, hainbat akademiatarako musika instrumentuak erosteko.

Gehienetan, diru eza baino gehiago, kriterio problema da. Izan ere, lehen-danik sorturik ez balitz, gaur eguneko diputazioek Euskaltzaindirik sortuko ote zuketan? Dena den, Euskaltzaindia hor dago, uka ezinezko itzal eta era-gin bat badu herriarengan, eta nahi-ta edo nahi-ezik, «inbersio» bezala baino ez bada ere, politik zein kultur mailan Euskaltzaindia gaur egun ondo kotiza-tzen den balore bat da.

POLITIKERIAK

Iruiñean sortua da «Acción Demo-crática Foral» delakoak.

Nafar giro batetan (nafarrista) sor-tua da, eta izenak berak dioenez, na-

far foruen etorkizunaz arduratuko den talde politikoa bat izango da, espainiar demokrazia baten barruan.

● Nafarroan ere ondotox ohartu dira Arias Gobernu Lehendakariak oraintsu aipatu duen «regimen paccio-nado del antiguo Reino de Navarra» delakoaz.

Lehen aldiz bide da, azken berrogei urteotan behintzat, Madrileko Gobernu barruan horrelakorik adiarazten dela, hots, Madril eta Nafarroa arteko lotu-ra elkar pacto bat dela.

● Gipuzkoako Gobernadoreak am-nistia gisako «garantiak» eskaini diz-kie mugaz handik odol-delito gabe dauden guztiei.

Arazoa planteaturik dago, eta hain-bat eztabaida sortarazten.

● Barzelonako Zibil Gobernuak ez du katalanez idatzitako instantzia bat onartu nahi izan «...porque no tene-mos obligación de entenderlo».

Obligazio (?) ez baina, borondate apurrik balego! Dekretoak aipatzen duen «diskriminazioaren» eraskin ho-rrek izango du ondorio nabarmen bat baino gehiago.

NAHAS-MAHAS

Z. ARGIA honetako «Amunsa» eta «Anatsan» lankideek 10.000,— ptako. sari bana irabazi dute, Gipuzkoako Au-rrezki Kutxak emana.

Aurrezki honek urtero eratu ohi du Gipuzkoako korresponsalen arteko sa-riketa. Bihoaz gure zorionik sutsuenak Lazkao zein Azpeitira.

● C I N S A argitaretxea «Heidi» liburuaren bigarren edizioa zabaltzen ari da. Lehendabizikoa bezala, 2.000 aletakoa izan da bigarren ateraldi hau ere, eta dagoeneko ia ahitua.

Gutiz lau mila ale, beraz, urtebe-tean. Agian euskarazko literatur libu-rurik salduena. Hirugarren edizioren bat laster prestatuko omen.

● Bilboko «La Gaceta del Norte» egunkariko zuzendaritzak agindu bat eman die bertako kazetariei, aurreran-tzean «euskara» hitza erabil ez deza-ten. Nolabait idaztekotan, «euskera» idatzi behar omen dute.

● Bilboko Medikuntza Akademiak zenbait saio euskaraz egiteari ekin dio. Laurogeiren bat mediku euskaldun da-go akademia horretan, eta mediku gai-etan nahi lukete euskara landu.

Gutienik hilean behingo hitzaldi, ihardun, txosten edota saioen bat izango da, euskaraz, noski.

● «Oskorri» kanta taldea bi dis-ko handi (L. P.) laster asko argitara emateko asmotan ari da.

Gabon aurrean ateratako singleak harrera oso ona izan du.

● Harrera oso ona izan duena ere «Ortizken» kanta taldea izan da. Ipar Euskal Herrian ezezik, Okzitanian eta Britainian ere laster azaltzeko da, eta baita, behar bada, California eta Kor-zan ere.

● Idahoko euskaldunek «Lauaxeta» zenaren bizitza (eta heriotza) nahi lu-kete teatroz agertarazi.

Lauaxeta olerkari eta kazetaria, 1937 urtean hil zuten, afusilatua.

AMATIÑO

IPAR EUSKAL HERRIA

● **Jendea zahartzen ari** zaigula ikusteko, askiko zaigu zenbait xifra-
ren gogoan hartzea. Hala nola, 1968an
Ipar Euskal Herriak 218.000 jende edo
bizilagun zituen. Joan den urteko kon-
datzeak 228.000 dituela agertu digu.
Hamar mila pertsona gehiago beraz.

Emendio hau ordea, ez dute lekuko
sortzeek edo jaiotzeek ekarri. Xifre-
tan emanez, hamarretik zazpi kanpo-
tik etorritako jendea da. Eta haueta-
rik gutiz gehienak lana utzia duten
pertsonek. Jende erretiratuak, jubila-
tua, hein bat, zaharra beraz.

Demografia honen mugidaren ondo-
rioek nor nahirentzat aski nabariak be-
har lukete izan, zeren hauek berak
baitira: jendearen zahartzea, jende
langilearen gutitzea, kultura kolonia-
laren gehiago finkatzea eta politika
mailan kontserbadore egoeran iraun
araztea.

● **Disko berri** zenbait laster argi-
taratzekoak ditu ELKAR-ek Baionan.
Peio eta Pantxoaren 33ko disko do-
blearen eta bi kaseten ondotik heldu
zaizkigunak dira: ORZIKEN, 33ko do-
blea eta bi kaseta. Eiherabide anaien
33ko ttipia. Anje Duhalde eta Mixel
Ducauren 33ko haundia bere kasete-
rekin, hau «pop music» eran. Patxi-
karen 45ekoa. Eta Maite Idirinen 33ko
haundia bere kasetarekin.

● **ORTZIKEN kantaldia** Parisen ema-
na izan da hilabete honen 7an, Biga
batasunak muntaturik. Hirurehun bat
entzule-ikusliarren aitzinean arras on-
gi eraman omen dute beren agerraldi-
a eta Pariseko euskaldunak berriz
ikusteko gogoarekin utzi omen dituz-
te. Aste hontan, otsailaren 20an, os-
tiral arratsarekin, Hazparden agertu-
ko zaizkigu Ortziken-eko kantariak.

● **Antzerkien sasoina** bere bete-
an dugu. Aurten oldar berri batekin abia-
tu dela badirudi, zeren bederatzi tal-
de muntatu baitira aurten, aitzineko
urtetan lauzpabost zirelarik.

Aldude-Urapeleko taldeak «Nork hil
du Oihanalde», Piarres Larzabal ape-
zaren antzerkia eman du lau aldiz: Al-
duden, Urepelen, Azkainen eta Baigo-
rrin.

Urruñako taldeak «Zorionezko zo-
rrak» deitu antzerkia agertu du Egu-
berritz.

Donibane Garazin, «Hiruak bat» dei-
tu taldeak «Bai ala ez», Daniel Lan-
darten antzerkia, martxoaren 5ean
eman beharra du.

Itsasun, «Pettan Mihiku» eman du-
te. Hazparden aldiz, «Angles ginela-
rik», P. Larzabalena, prestatzen ari
dira.

Heletan berriz, «Herriko bozak»
eman gogo dute Bazkoz.

Irrisarrin, Jean Pierre Mendiboure
bertsolari gazteak ondu «Gure Borda-

rekin» lotu zaizkigu berriz antzerki sai-
lari.

Eta Makean ere «Suedako Neskatxa»
ren ikasten hasiak omen dira.

Bere uztarik ederrena oraindik eman
gabea dugun antzerkiak har dezala bi-
ziberri bat aurten. Eta jalgi araz di-
tzala plazara antzerki idazle berriak.
Hauen beharra ere, haundia baita gu-
re Herrian.

● **Ureko garraioaz**, egun uste du-
gun baino gehiago baliatu zen lehe-
nago. Aspaldiko garraio moldea dai-
teke. XVIII. mendean asko erabilia
izan zen Euskal Herriko eta Biarnoko
ur-erreka eta hibaletan. Orduko oiha-
netako langileek teknika horren jabe
osoki eginak behar zuten izan, egiten
zuten bezala berrogeita hamar, hiru-
rogei trunko-enbor edo zuhaitzondo,
elkarri lerro-lerro loturik, barku baten
gisara, urez-ur mendi aldetik zelaiko
segadietaraino eramateko.

Garraio molde horren berri xeheki
jakin nahi duenak, Baionako Euskal
Erakustokian edo museoan aurki de-
zake, heldu den apirila arte zabalik
eta argazki ederrenez apaindurik den
erakusketa.

● **Baionako baratze eta sorotzek**
orotara berrogeita hamabi hektara ere-
mu hartzen dute. Hauen garbi atxiki-
tzeko eta sasoinaz sasoin apaintzeko
mementoko gustuaren arabera, herri-
ko etxea hogeita hemezortzi langilez
baliatzen da. Urtetik urtera, hiria ha-
undituz bezala, hiriko baratze eta pen-
tzeak hedatzen ari dira. Hala nola,
joan den urtean bost hektaraz emen-
datu ziren. Hirietan, eremu berdeek
gero eta gehiago leku hartzen ari du-
te. Beharrik!

● **Euskal Herriko mugan** gaindi da-
bilan autokurrida azkarki apaldua da
joan den urtean. Jadanik 74ean ozka
haundi batez jautsi zen. Hona zifrak:
73ean, 16.239.423. 1974ean, 13.392.228.
1975ean: 9.785.552.

Beharpen horrek baditu bere arra-
zojak eta dudarik ez da Euskal Herri-
ari buruz, hartu neurri bereziek zer
ikusi haundirik zutela.

Dena den, autokurrida gutitu bada
ere, mugako poliziaren kontrolak goi-
tirtu dira: 74ean, 75.148 pertsona hur-
bildik kontrolatuak izan ziren. 1975ean,
80.537.

● **Frantses Estatuko herri-muntadu-
ren** edo ekipamenduen ministroa, Ro-
bert Galley jauna, Baionan izan da
otsail honen 6an, ostiralez.

Ez du, egia erran, xehetasun gehie-
girik ekarri A63 (itsas hegiko) eta A64
(Baionatik Pauera) autobideei buruz.

● **Kantonamendutako bozkak** iragan
aitzin, lekuko alkate, deputatu, sena-
tore, kontseilari jeneral eta nagusie-
ria doi bat lasaitu dituzke, erranez

Pausutik St. Geours-de-Marenne-erai-
noko autobide berria, 1980-ko burura-
tua izanen zela. Baionatik Pauera ino-
koa aldiz, 1981 erako. Eta Baionako
porturako sarbidearen hobetzeko eta
plaietako area edo hondarra urtero
gehiago jaten duten itsas-korronteen
hausteko eginen den itsas-harresi be-
rria, 450 metro luzekoa, 1978rako bu-
katua izanen dela. Obralanak datorren
irailean hasiko omen dira. Baina ez
dute, ez harek eta ez haren entzu-
leek lekuko lan eskasiaren aipatu!

● **Laborantzako lurren elkarretara-
tze-banatzeak** frantsesez «remembre-
ment» deitzen dutenak, bakarren labo-
rariak edo nekazariak zainetarik joan
arazi dituzte ipar Euskal Herriko do-
zena bat herritan. Bereziki, Zuraiden,
Bardosen eta Beskoitzen. Eta Iholdin,
egiten ari omen. Azken bi herri haue-
tan lurren elkarretaratze-banatzea egi-
ten ari dira.

1961an abiatu zen laborantzaren
itxura berritzea hau. Ideiez, molde be-
rri hori baliosa baizik ez zatekeen izan.
Egiterakoan ordea, zuzenkontrako jo-
kabide asko ekarri du eta laborari ba-
te bako bako gehiagok jasan behar izan
ditu aldakuntza horren kalte bereha-
lakoak.

Dena den, orain arte, Beskoitz eta
Iholdiko lurren elkartze-banatzea kon-
datuz, hamabost urtez, kasik 22.400
hektara lur eremu elkartu eta berriz
banatuak izan dira, beharrezko ziren
bide eta hesiak egin ondoan. Kalteak
kalte, dudarik ez da egin izan den
lekuetan, aintzinkada ederra eman
diola laborantzari.

Gexan Lantziri

ondarroa

PELOTA JOKOA

Pelota joko Ondarroan, eta neguaren bihotzean? Frontoioa estali ote dute ba? Frontoia estali, guk dakigula ez behintzat, baina udaletxe berria bai jaso zutela, frontoiari zati bat kenduaz. Honela ez da harritzekoa, udaletxea ere, noiz behinka, frontoi bihurtzea.

Lehenago batean, pelota joko oso estua jokatu zuten herriko alkate eta kontzejalak. Herriko seme espetxeratu eta atzeriratuena herriaraztearen joko hortan jokatu zutena. Partidua bost tantora jarri zuten. Eta launa eginaz, guztiak leherturik gelditu ziren...

Geroxeago, herri multzo haundi batek kalera irten zuen, «presoak etxera» oihu eginaz. Beranduegi? Kortzeleko mamuok ondo gogoan hartu dugu pelota partidua hortan gerriko gorriaz eta urdinaz nortzuk jokatu zuten...

ALFABETATZEA:

Joan zen urtean bezala, aurten ere hainbat ahalegin egin dute gazte batzuek, Institutoan euskarazko ikastaro bat antolatzeko. 280 (berreun eta larogei) ikaslekin Institutoan euskara irakastea eskatu zuten. Horretarako, idazki bat izenpetu ere bai, euskarazko ikasketa hoietan parte hartzeko hitza emanaz. Irakasle batzuk, euskal ikastaro hori duban emateko eskaini dira.

Dena alferrik! Igaz bezala, aurten ere, ezezik erantzuna jaso dute. Baita arrazoi politik entzun ere!

Honela, lehenako denboratara itzuliaz, iluntzeko orduetarako alfabetatze saio bat antolatu dute. Ikastaro hori, Zubi-zahar ikastetxean emango da. Badakizue ba, ondarrutarrok, gure hizkuntza lantzeko aukera nun dugun.

Euskera landu? Beste zerbait, lehenago, ez ote dugu behar? Zeren, gainera papeirik ere kendu gabe samar artean, jaurtita inoiz ikusten ditugun aldizkariak. Zer esan nahi ote dute?

Duela hiru edo lau urte, liburu eta kuaernoak besapean harturik, pozik eta zaratatsu alfabetatzera joaten ikusten genuen jende bat. Geroago, «internazionalistak» izan behar genuela eta, hori superata zegoala entzuten genien. Orain, Gernikara joan (!!!) eta Euskal Herriak bere estatutua eta abar izan zituela «deskubritu» dutenean, zer egingo ote dute hoiek?

Bestaldetik, gazte jende batek, euskal kultur arloan jo ta ke lanean ari da. Hain zuzen, igazko alfabetatzeko gazte taldeak fruitu eder bat eskaini zion Euskal Herri osoari. Haurrentzako gerturiko Euskal Herriko kondaira laburpen bat, hain zuzen; oso egoki prestatuta, bere irudi eta guzti. Hainbat ikastolatan erabiltzen dute. Arrakasta handia izan du. Eta laster argitaratzeko asmoz dira. Zorionak, gazteok! Eta aurrera!

ARRANTZALEEKIN ONDARROAN

Arrantzaleoi eskainitako hamabostaldi bat gertatu du Kresala elkarteak. Hain zuzen, otsailaren 14etik 28ra arte.

Kortzeleko mamuok, geure aldetik behintzat, egun hoietan egingo den «Arrantzale abestien I lehiaketa» agurtu nahi dugu. Gure herria itsasoak jaso eta itsasotik bizi da. Arrantzaleak dira gure herriaren oinarri. Arrantzaleon bizikera eta borroak agertuko dizkiguten abesti berriak entzuteko zain gaude. Ea abesti hoiek herriaren arrakasta haundi bat lortzen duten.

«EUSKAL UNIBERSITATEA BAI»

Txartel hoiek nun-nahi ikusten ditugu, Euskal Herriaren gaurko premia bat aldarrikatzen dutela. Baina, gure Ondarroa, «herri beroa» ei da... Herriar batzuen irudimena, sumendi bat bezala, gartsua da, izan ere. Eta sumendi horrek txarkeria eta kalte-egitea besterik ez du egotzen.

Honela, oraingoa ere ez da harritzekoa. Txartel hoiek direla eta, Kresala kafetegiko jabea eta bertako neskame bi denitutu dituzte.

Ia, kortzeleko mamuoi ere odolak berotu zaizkigu, nahiz-ta harritzekoak izan. Noiz arte gure herria hoi en eskuetan? Noiz arte?

zaldibia

ZALDIBIA INDUSTRIALIZATUA

Azken urte hauetan industriagintzara izan den joa ez da txantxetakoak. ¡Duela hogeit urte ez zen lanpostu bat, industri lanetan, gure herrian. Gure herria «baserria» zen. Ez nuke esan nahi industriaren lan egiten zuenik ez zenik hortarako, ordea, Beasainera jo behar zuten.

420 bat lanpostu izanen ditu Zaldibik dagoeneko, Azpetiaren grua-fabrikak hartuko dituenak kontuan hartu gabe.

Guk dakigunez sekula ez da izan «Huelga» bat. Orain ere ez dut uste inork txintik atera duenik. Beti gustora eta konforme egon ote da langileak? Beste empresatan behintzat izan dira gora beherak, nahiko maiz gainera. Duela urte bete izan zen gogorren tsuena: 17 lagun kalean gelditu ziren.

Zurumurrur batzuk iritxi dira gure belarrietara eta horiek bultzatu gaituzte hau idaztera; alegia, Biloreko despeiduentzat indultua izango ote den edo indultua aplikatuz berriro sartuko ote diran. Ez genieke itxaropen gehiegia eman nahi; guk bezain ongi dakizue gauza hauen berri.

markina

AGATE DEUNA

Euskal Herrian aterik ate abesten diren kopia zaharren kantaldi hauei oso onuragarri deriztegu. Alde batetik, euskal ohi-turak indarberritzen bait dira; eta beste-tik, hor batutako gure kultura-bideetarako baliatzen. Lagundu behar luketen goiko erakundeengandik jasotzen ez dena, gure ohi-tura zaharrez baliatuz jaso behar.

Aurten lehenagoko erara irten dute Markinan, bai doinu aldetik eta baita ber-

tso eta jakera aldetik ere. Denok ezagunak ditugun bertsoez gainera, egoki zeto-rrenean, berriak bat-batean asmatu ere egiten zituen aldran aurretik abesten zuen bertsolariak. Izan ere, oso trebea dugu horretarako «Buztarri» bertsolaria. Oso giro ona zegoen bai entzuleen artean eta bai aterik ate zebiltzan bertsolari eta kantarien artean. Hauen artean batez ere. Ibilaldia bukatu ondoren, «GURE AMESA» Elkarteok afari eder bat eskeini zien, eta entzun dugunez, umorez ez omen zen erraz afari ondoko giroa berdintzea: soinu-a, abestiak, dantzak... eta bertsoak, berriaz, alde batetik puntua jarri eta edozein ertzetatik sortzen ziren erantzuleak. Esan dezagun, azkenez, ikastolara izan zela aurtengo diru-biltze hau eta 32.498 pezeta batu zirela. Eskerrak hain eskuza-bal eta ondo portatu diren markinar guz-tiei! Eskerrak baita «GURE AMESA» El-kartekoei ere, eguraldi zakar haretan ez-tarriak eta oinak nekaturik, ongi bai ongi etorri bait zitzaizen zuen aterpe bero eta polita. Eta... zertan esanik ere ez, zuek eskaini zenieten afari goxoa.

Inguruko herrietan ere ohi-tura hori ondo oinarritu da. Lehenago, aterik ate zebiltzan aldrak batzuek, helburu merke eta diru-egarri hutsez jokatzeko omen zuten. Ahalbait dirurik gehien bildu eta afari eder batetan irazi hainbatan borondate onez jasotakoa. Jenderik gehiena, zorionez, jabetu da beste arazo batzuetaz. Aurten, Barinagan helburu zehatz eta on bat izan dute kantari ibili diren gazteek: herriko ume eta gaztetxoentzat toki egoki bat prestatu, edo ta behintzat urrats batzuk eman horretarako. Gure herrietan euskal kultura zerbitzuetan nabari den hutsunea ikusirik, penagarria da, izan ere, dena tripa-jai batetan amaitzea. Zorionak, Barinagako gazteok, eta aurrera bide horretatik!

«AMNISTIA»

Otsailaren lehenengo igandean, eguerdiko ordubatak aldean, «AMNISTIA»-ren al-deko manifestazio bat izan zen Markinan. 600 lagun inguru bildu ziren, eta entzun dugunez giro abertzalea zegoen bertan, bai abestien aldetik eta bai bertan entzun zitezkeen dehadarren aldetik. Gehienak, beste herri batzuetatik etorriak omen zi-ren. Helburua ona izan arren, horretara-ko bideak sarritan ez dira hain onak izate-n. Honelako zerbait gertatu dela uste dute batzuek, oraingoa. Herriari ez herriko taldeei ezer aipatu gabe gauzak ixil-pean egitea, ez da izaten biderik egokiena. Ez dugu ukatzen batzuetan, zoritxar-rez, ixilpean eta kontuz ibili beharra izate-n denik. Demokrazia egarritz bizi gare-nok, geuk ikasi behar dugu lehenengo el-karrekin garbi jokatzu, demokrazia-bidetik ibiltzen eguneroko bizitzan.

pasai donibane

Z. ARGIAREN ZABALKUNDEA

Orain direla hamarren bat urte, iritxi den mailara helduko zenik, nork pentsa zezakeen? Bidea, ibiliaz egiten dela, denok dakigun gauza da; eta jakina da, asteroko honek, amestu duen helburura iritxi dadin, bide luzea due-

la egiteko. Hala eta guziz, epe edo etaher garrantzitsuenetako bat urratu dela, ezin dezakegu uka.

Berritze hau dela eta, hor ikusi duguzenbait gazte Z. ARGIA zabaltzen. Dagoeneko, badira batzuek bere izendeiturak eman dituztenak, bere etxean jaso dezaten.

GURE HERRIKO-ETXEAK ZER?

Eibar, Lezo, Hondarrabia eta beste herrietako Aiumentuek, amnistia eskatua dute ofizialki. Bai espetxean eta baita ihes eginda ere, asko dira daudenak. Orain arte askatu dituztenak ordea, pikaro eta lapur arruntak izan dira gehienak, atzera berriz gartzelara itzultzeko. Halabaina, politikan nahastuak ibili direnak, «barruan» eta «kanpuan» geratu zaizkigu. Gure Herriko-Etxeko Agintariak hala ere, ez dute oraingoz eskabiderik egin. Guk ordea ez dugu itxaropenik galdu. Zai gaituzue!

SANTA AGEDA KORUAK

Euskal ohiturari jarraituz, Itsas-Mendi Elkarrekin, koru bat atera zuen S. Ageda bezperan, Joxe A. Legorbururen zuzendaritzapean. Aurten ere, beraz, gozatu dugu kopa eta bertso zaharrik, kale-kale entzunaz, txistulariek lagun zituztelarik.

Zorionak antolatzaileei eta eutsi diezaiela sendo gure usadioei!

oiartzun

OTSAILAREN LEHENENGO EGUNA

Bi gertakizunek, nolabait, bete zuten, hain zuzen. Batetik, beste zenbait herri-tan bezala, urtarilaren 25ean aukeratu-tako alkatearen kargu hartzea. Beste-tik, Lartaun elkarrearen urteko biltzar nagusia.

Aristizabal jauna, gizon gaztea eta ikastolako guraso da. Kontzejala izan denez, lehenagotik ere badaki udaletxearen berri.

Laneko gogo duenarentzat bada zeregini herrian. Zalantzarik gabe, alkate batek asko dezake, bai herriaren alde jokatu eta altxatzeko, bai guztia hondatzeko ere. Lehenengoa gerta da-dila behintzat, eta hortik aurrera denborak esan beza!

Lartaun elkarrearen biltzar nagusiko deia, bazkide bakoitzari bidali arren 40 edo 50 inguru bildu ginen. Guztira 995 bazkide (?) omen ditu. Zerbait adierazten dute noski zenbaki hoiek.

Gauza garrantzitsu asko izan arren, ezin hasiko gara hemen, bertako agiri bat azaltzen. Juxtuau, batzorde berria ez zela aukeratzetik izan, esango dugu.

Lau lagun behar eta bat bakarra sartzeko prest. Alde batera, honek pena ematen du, baina bestalde ordea, garbi dago gaur ez duela indarrik. Bazkideen erantzuna ikusi besterik ez dago. Gehienak, urteko bazkide-saria ordaintze hutsan gelditzen dira eta lan asko izan ohi da elkarre bat aurrera eramaten.

Sortu zenetik (orain 17 urte), gorabehera ugari izan du eta ekintzak ere ikusi dira. Dena dela, hiru hilabete barru ikusiko da ze gertatzen den.

LARTAUN ALDIZKARIA

Goraxeago esan dugunez, Lartaun elkarre, batzorde berririk sortzen ez bada behintzat, desegitera doa. Baina, esan dugunez, bere barruan lanean ari diren taldeak ere badira. Horrela, eta Iñaki Arbelaitz zuzendari dela, Lartaun izeneko aldizkaria sortu da; elkarrearen aldizkaria hain zuzen.

Orain arte, elkarrearen gorabehera eta beste zenbait gaitaz boletina argitaratzen zen. Baina, ia azken hiru urteotan, boletina ez da atera. Zergatik? Legeak eskatzen dituen baldintzak betetzen ez zirelako.

Gaur ordea, ekintza honen jarraipen moduan, baina neurritz eta mamiz aldatuz, osatu ahal izan da aldizkari hau. Hizkuntza aldetik, bietara dator; alegia, gai batzuk euskaraz eta besteak gaztelaniaz. Oraingo, urtean bi ale argitaratzeko asmoz, gero... gero... Asmo berrituak bertan azaltzen zaizkigu eta benetan aurrera eramaten ba dira, aldizkari sakon xamarra moldatuko da. Hala nahi genduke guztiok.

beasain

OMEN AFARIA

Aurrekoan nioena bete da. Lazkao-txikiren omenezko afaria ospatu zen urtarilaren 29an. Murumendi elkarrean. Ia ehunekoren bat bildua izan behar zuen nola bazkide ala bestelako eta lekuak eman izan balu, askoz gehiago ere bai jakin dugunez...

PEDRO JOXE IGUAIN

Egunotarako gutartera etorria zen Pedro Joxe Iguain. Ameriketatik etorria ere hain zuzen. Jaun hau, Beasaingo Musika banda eta Loinaz abesbatza-ren sortzaile dugu eta jaiotzaz Oriako Alegikoa bada ere, beasaindarrik jotzenaren mailan jar dezakegu. Beronek sortu zuen gaur ospe handiz abesten den LOINAZTAR MARTIN (hitz eta eresi eta beronek taxutu ere ETSAI GUZTIAK izenez ezagutzen den abesti zahararen hitzak. Ongi etorria gutartera eta ea euskal txertu apur bat itsasten duzun zeure ezagun zaharren artean, denen beharra dugu ta.

AITA GARMENDIA OTAOLA

Beasaindar josulagun ospetsu hau, orain urte batzuk hil zen.

Askok oso euskalduntzat duten arren beti erdaraz idatzi eta hitzegin zigun ordea tamalez. Dena den, hor dago bere lana. Berriki, kale bat eskaini diote Udaletxeokoe eta kale horretan, kondairan zehar hain ospetsua izan zen BARRENDAIN etxetzarra kokatua zenez, zunttoi bat zutitu dute Barrendainen oroigarri eta gainean Lopetegik egin-dako Aita Antonio Garmendia Otaola-ren irudi bat jarri.

SANTA AGEDAREN OMENEZ

Aurrez nioen bezala, gazteria irten zen bertso horiek abestera. Halere, ez bide ziren suertez ibili talde batetan irten zirenak. Hara non, Dolarea deritzen etxean abesterakoan edo... (haserain hain zuzen) kotxe zetorren herriko gazte batek, kamioi baten argiez edo... itsuturik jotzen ditu 8 abeslari (neska eta mutil). Oker larriegirik gertatu ez arren, kolpatuak gertatu bide ziren eta batzuk ez ziren laneratu hurren egunetan. Taldeak, abesteari utzi eta gaixotegira bidea hartu behar izan zuen. Berehala osatuko ahal dira.

Eskerrak ikasleek ere abesteari ekin dioten. Horrela batzuen jarraitu ezina, ongi ordezkaria izan zen. Hurrengoan suerte hobea izanen ahal dute eta taldeak ere ugari daitezela...

LABURRAK

—Arantzazuko Praileek argitaratzen duten Egutegian ere, LOINAZKO MARTIN SANTUA irakurri ahal ukan dugu Otsailaren 5 eko orritxoan. Azkenean ere, berandu bederik, agertu duzue egia. Zorionak.

—Estaduaren eskoletako irakasleak ere, oporretan ihardunak dira (batzuk behintzat). Ez diegu noski arrazoi faltarik ikusten, baina gauzak asko aldatu bide dira. Orain urte batzuk pentas-tze hutsa ere... Elebitza aurrera eramateko horrela mugi badaitez egunean batetan...

—Urtarrilaren azkenetan edo... ia 5 urteko neskato bat hil da herrian MENINGITIS gaitzez. Konturatzetik hiltzera apenas egun pare bat iragan diren. Ondoren etorri dira txertuak eta abar... eskola laguntzat nahiz beste zenbaitzuntzat. Neurriak, zergatik ez hartu lehenago?

—Goiherriko Guraso Elkarreeta-ko zenbait ordezkari, Madrillera joanak bide dira berriki, delako Zuzendari Orokor horietakoren batekin mintzatzera. Gaia: Sendagintzako «Residencia» eta «Ambulatorio».

—Euskal Mendizale Elkarreko Lehen-dakari berria, Bandres tolosarra dugu. Sendagile da eta Beasaingo Kontsul-torioan ere badihardu lanean. Gainontze-ko batzorde karguetan ordea, goiherri-tarrak dira gehienak. Beasaindarrek ere franko sartu bide dira barruan eta bulego berria Beasaingo Nafarroako ibil-bidea deritzan kalean jartzekotan dira. Ongi etorri eta lan asko egin dezazue-la. Ondorengo batetan, berri jakingarriagoak emanen ditut honi buruz.

azpeitia

LANGILEEN ERANTZUNA

Azpeitiko langileengandik, gutun bat jaso berria dugu. Gutun hau, herri honetako Udaletxeak, Sendakuntzari buruz, Donostiako egunerokoetan argita-ratu duen idazkiari erantzutera dator. Harako idazkian, Udaletxeak eman di-tuen azalpenen kontrakarrean dator etorri ere, langileek egin duten gutun hau.

Luzegia denez, osoki argitaratzetik ez dugu; bertatik jaso ditugun zatirik

mamitsuenak ordea, punduz - p u n d u eman ahal izango ditugu.

1) Gure Batzarrean hartutako erabakiaren bidez, Udaletxeari «Pleno» edo batzarre berezi bat eskatu genion. Proposamen honi, Alkateak ez zion batere onginahirik agertu. Gure langile-ikusmenez begiraturik, esan beharra dugu, alkatearen jarrera, oso pertsonala izan zela iruditu zitzaigula.

2) Urtarrilaren 13an «Bar Iñigon» egin behar zen batzarrea, aurrez izendatua zegoen. Bilera-deietan, alkateak, kontzejalei garbi adierazi zien, bilera hura «Pleno» zela.

Besterik da: harako plenora, langile multzo ugari bat joan zatekeela sumatuaz, alkateak, langileen bi ordezkariet deitu eta hauek jarreraz aldarazi nahi izatea!

3) Gure Batzarrean, Urtarrilaren 13an egin behar zen Plenora joatea besterik ez genuen erabaki. Honela, sendakuntza arloan, Udaletxea egiten ziharduen buruzpideak indartu nahi genituen.

4) Kaeen egin zen manifestaketa, Plazatikira bildu ziren azpeitiarrek eskatu zuten. Plenoa ez egitea izandu zen arazorik nagusia.

5) Urolalderako behar den Sendakuntza Zerbitzu bikainagoaren proposamenak eta Zarauzko Udaletxearen bitartekotasunak, orain-oraingoak dira. Baina, gure herriak behar duen Ambulategia eraikitzeko, aitzakia ez dala bihur.

6) Arlo honetan, Azkoitiko eta Zestoako Udaletxeen jokabidea eredu-garri dugu. Berauek, Sendakuntza Zerbitzu hornituago bat, eginkizun badute ere, egun-eguneko beharretarako, Ambulategia eginik dute.

7) Azpeitiko Udaletxearen idazkiak, Urtarrilaren 13rako, dena egina eta konpondua zegoela zioen. Idazkiak, ordea, zer zegoen konpondurik, ez zuen batere garbitzen!

Urtarrilaren 24eko I.N.P.-go zuzendariak bidali zigan gutunaren pasarte batek, zer dioen begira: «Esta Dirección Provincial está esperando la remisión, por parte del Ayuntamiento, del Acuerdo municipal por el que se nos ofrezca un local de unos 200 metros cuadrados en planta baja en condiciones de habitabilidad para su destino a Consultorio».

Bestalde, gure eskaerari, Udaletxeak, ofizialki ez dio erantzunik eman.

8) Guk, gure aldetik dugun alderdi on bat, onik badugu behintzat, zera dateke: herri mailan denok elkartuaz, langile bezala jokaturik, tantoak eta ohore ustelak irabazteko tentaziorik ez dugula inoiz izan; eta ez dugula gainera sekula santa izango. Garbi dago ordea, goitik aritu behar izaten dutenek, tantoak irabazteko tentazioak sarri izaten dituztela.

9) Gure proposamena: langile, sendagile eta Udaletxeak, osasun gaietarako duen komisiokoekin batera, Batzarre bat sortzea. Honela, elkar lanean, Azpeitiak behar duen Ambulategia bizkorrago egingo dugun uste osoa dugu.

Batzorde hau gainera, ondorengo ekintza anitzetarako, Elkarre txit baliagarria izango litzateke. Urolaldeko Sendakuntza Zerbitzuaz egin behar di-

ren ikerketa eta buruzpideak hornitze-ko biderik egokiena ez ezik, bakarrene-
netakoa ere bai noski.

Bederatzi pundutara bildu ditugun atal hauek berauek, bere buruz aski gora mintzo direla iruditzen zaigu. Bukatzeko, behar dugu esan, langileek egin duten gutun hau, Urtarrilaren 29an egin zuten Batzarrean burutua izan zela. Irrati eta kazetetara zabal-
tzea erabaki zuten.

IKASTOLAKO HITZALDIAK

Duela bi aste esan genuen bezala, Azpeitiko Ikastolako Batzardeak, hiru hitzaldi eratu ditu. Hona berauen egitaraua:

Otsailaren 24ean, Mikel Ugalde, Ikastolaren arazoaz mintzatuko zaigu.

Otsailaren 25ean, Luis Mari Muxika, bilinguismo edo elebitasunaz.

Otsailaren 26an, Andu Lertxundi, haurren heziketaz.

Hitzaldi hauek, Betherrandarren are-
toan, iluntzeko zortzi eta erdietan izan-
go dira.

ANATSAN

elgoibar

ZINEA

Joan zen ostiralean, zine-klub fama-
tuari hasera eman genion. Chaplinen
«Tiempos Modernos» filmaz hain zu-
zen.

Oraindik euskaraz dakien moderado-
rerik ez omen da eta, bilingue izan
beharrean gaztelaniaz bakarrik izan
zen. Senditzen dugu, baina, arazo hori
presaka konpondu behar dela deritza-
gu. Zine-Klub baino gehiago, forum
izan zen, eta dena lege asuntuagatik.
Laster gaineztuko dela esan digute
prolema burokratiku hau. Ea hala den!
Komisioko jendearen berri badugu, eta
gainera Zine-Klub bat sortzea lan la-
tza dela badakigu.

TEATROA

Lantxo hau agertzerako ikusirik du-
kezue «Bizia bizi truk» teatro lana.

Parte hartzen duen Joxe Iñazio Ur-
bieta lagunarekin mintzatu gara une-
txo batean. Esan digunez, «Bizia bizi
truk» ez omen da Teatro banguardis-
ta; herri soilak erraz ulertuko duela
zioskun.

Bestalde, hainbeste entsaio eta la-
nek, nazkatzen dutela esan digu «bai-
ña. teatro biharrian gauaz eta...».

Urbi eta beste lankide guztiei su-
erte izan dezatela opa diegu, eta aurrera
segi dezatela behar-beharrezko euskal
teatrogintzan.

SIKUTEI

Azkenik, kronikatxo honi amaiera
emateko, zorian eta eskerrik asko su-
tsuak Sikutei zehatzari. Idazle trebe
agertu zaigu Z. ARGIAN ikusi ditugun
kartetan, aspaldion agertu ez badira
ere. Etxetik kanpora bizi garenok ba-
karrik ematen diegu herriko karta-
txoei benetako balioa.

Eskerrik asko Sikutei eta jarrai eten
gabe.

HASIER

eibar

JABIER VITERI HIL DA

Urteera bako gaixo batek harrapatu
zeban orain dala hilabete batzuk. Ger-
tatu beharraren beharrez, azkenean
gertatu da. Jabier hil egin da.

Jabier Saez de Viteri medikua —Ja-
bier Viteri guztiontzat— zein zan kon-
turatzeko, haren gizatasuna bere zera
osoan neurtu ahal izateko, eibartarra
behar da izan, bestela alferrik dira
hemengo berbak.

Gaur egun, espezializaziñoak medi-
kuak harrotzen eta deshumanizatzen
dituen denbora honetan, medikuntza
teknika bihurtzen dan momentu hone-
tan, Jabierrek medikuntzaz zeukan jo-
kabidea zeharo baliotu egiten da, eta
bere eragina nabarmendu. Jabierrek
herriko «famelixa-mediku» soil bat
izaten jarraitzen zeban, oraindik orain
herri-mediku, baina berrogei mila la-
guneko herri garau baten gero!

51 urte zahar, gazte zen gogoz eta
kemenez, izpirituz eta fisiologi-
az. Ez zan beste bat hainbeste ordutan lan
egingo zebanik, ez harek beste gaixo
bisitatu-ko zebanik, eta ezta, etxerik
etxe, ha haina ibiliko zanik. Jabier de-
masa zan, lan egiteko sekulako kapa-
zidadearekin. Kaeen be —haren hel-
du eziñaz konturatu barik— jendea
urreratzen jakon edozenbat galdera
eginaz.

Jabier bokazio bizi bat zan. Eskola
zaharrekoa. Aitaren eskolakoa edo.
Ez zan ba alperrik aita be, Don Isaac,
Eskoriatzatik etorritako herri-mediku
peto-peto horreikato bat.

Danetik eta edozer zekixenetako bat
genduan Jabier. Bardin «bereko» bat
zulatzeko zein inyekziñoa jartzeko edo
diagnostikorik zehatzena bat-batean
eskaintzeko. Eta jakin ezezik, inpor-
tanteagoa dana, egiteko be beti prest,
berari tokatzen jakon edo ez pentsa-
tzeka. Beti alai, umore onez, gertu,
iator, dinamiko... eibartar. Agertu-ala
konfiantza eta lasaitasun osoak sor-
tzen zituan. Jakintzaz ezezik, erreffe-
joz eta intuiziño ugariz jantzia.

Jabier, gainera, enziklopedia bat zan.
Eta ez medikuntza enziklopedia bat
bakarrik, baita herri-jakintza enziklo-
pedia bat be. Herriarrron bihotza eza-
gutzen zeban, aparteko espektadore
letxe. Herriarrron barru-muñiak eza-
gutzen zituan, pozak alaitzen zeban eta
kezakak, ostera, arduratu.

Hainbat eta hainbat gertakari, ipuin,
kontu, ziri eta eztenkadaren sinistu
ezinezko artxibo zan Jabier. Sarri esa-
ten geuntsan: «Hori guzti hori publi-
katu egin behar heuke. Penagarri dok
galtzea».

Baina astirik ez, ostera. Jabierrek ez
zeban sekula beretzat astirik hartu.
Jabierrek hartu baino gehiago emon
egin zeban. Jabierrek hutsune bat la-
ga dau herrian. Eta berakin batera,
hainbaten bihozkadak, goraiztiak eta
errespeto osoa eroan ditu. Guztiok ezin
leikie beste horrenbeste esan.

Iritxi berri zaigu eskutara Arza anaiek joandako urteko irailean Milango Ricordi etxean grabaturik Cramps italiar diska-etxean txalaparta hutsez atera duten diska luzea. Hiru joaldi bertan: Txalaparta Tاملommb (14' 15"), Txalaparta Prosecco (4' 30") eta Txalaparta Ticina (17' 10").

Folklorearen barne indarrak etsipenik gabeko lan luze eta ausart baten beharra du bere giharrean agertzeko. Gainontzean, narraskeriaren bidegurutzaren batetan edo ximplekariaren bide bazterren batetan betiko galtzeko arriskua du.

Arza anaiek orain dela hamar-hamaika urte hartu zuten makila pareia eskutan eta bi ertzetan sostengu bat hartzen zuten oholen gainean astintzen hasi ziren. Handik ateratzen zen hotsak «txalaparta» zuen deitura.

Beharbada, haserako une haietan ez ziren beroiek ere ohartzen «jostagailu» haien bidez zer nolako tradizioari beren buruak itsasten zizkioten. Bai, Josea-nek ikusia zuen bere haurtzaroan tresna hura eta entzuna handik ateratzen zen zarata. Baina haurtzaroko kontuak, arik eta ohartuz eta sentituz berjasotzen direla, trastero zaharreko kontu galduak izan ohi dira. Eta hauspe hortatik

ateratzeko, astindu baten beharra izaten dute. Astindu hori Arza anaiei, txalapartaren aldetik, Lasarterko Zuaznabar anaiek edota, baita, Ergobiko Goikoe-txeatarrek eman zieten.

Geroago hauts astintzaile gertatuko ziren beroiek ere beste zenbaiten orripen, sentipen eta konzientzi trasterotan. Txalapartak, bitxitasunaren fama ahulak ezagutu zituen or-

duan, gaur 10 urte inguru, eta gutiago ere, jaialdieta- ra ekartzen zeneko hartan.

Urte haietan beraietan euskal kantugintzak arnasa berriz betetzen zituen bere bularrak eta kantu belauldi berri batek lehen kimuak botatzen zituen. EZ DOK AMAIRU sortzen zen. Eta bere barrenean eta berearekin bidekide mugimendu luze-zabal bat abiatzen zen. Txalaparta barrenean.

Besteak beste, txalapartak tradizio zahar bati hel-tzen zion. Hartzuloetako zaldietaraino iritxi ziteke- en bere jaioterri eta jaio-garaien bila. Eta garai haie- tatik 1965era urtealdi bi- kaina kokatzen zen. Eta urtealdi honen barrenean lanari erritmu bat jartzeko edo sagarra jotzerakoan haurtarrei deitzeko edo jotze lana bukatua dena- ren adierazteko edo ber- riak elkarren artean za- baltzeko edo biltzarretara deitzeko txalaparta erabi- lia zuten gizarteak eta gi- zonak. Kokatzen ziren guz- ti hauen aria eskutan har- tzen zuten, Bordarik erabi- li duen iduri polit berbera erabiliaz, makilak eskutik eskura pasa izan balira be- zala, betiko ohol zaharretan dantzatuak izan daite- zen.

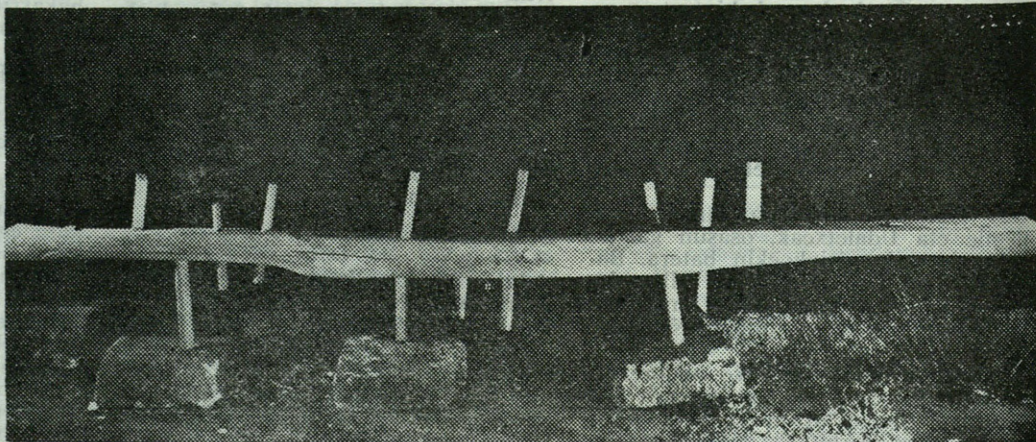
Tradizioa hor zegoen. Be- re barnean sartzea zen kontu. Eta aurrera eragitea. Antzinakoen imitazio hutsa ez zen posible. Gizartea aldatu- rik tresna zaharra gi- zarte berriratu behar zen: eta eginkizun honetan erraz gerta zitekeen, ma- kilak eskutan, beraiekin

zer egin ez jakitea. Bati baino gehiagori, beharba- da, gertatu zaio. Txalapar- taren modak beheruntz egin du bera lantzen zuen jende multzoaren aldetik.

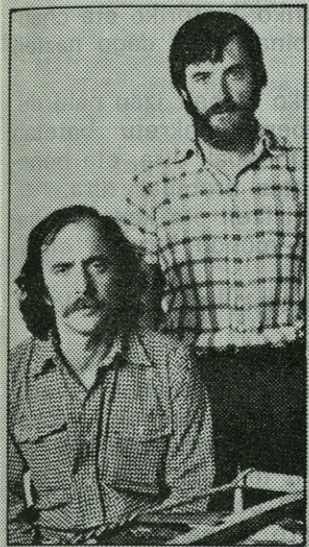
Besteak beste, ARZA anaiek espezio dira. EZ DOK AMAIRUtik IKIMILLI KILIKLIK-era doan bidea zuzena izan da Arza anaiei aldetik. Eta 1965ean ekin- dako lanetik idazlan honen gai edo aitzaki dugun dis- karainokoa, orobat. Aurre- rantz doana, hori bai.

Ttakunaren oinarri zko eta betiko erritmoan (la estructura es constante —idatziko zuen 1963an Jorge de Oteizak—: siempre es el mismo juego de un hombre que eleva en la mano izquierda la regla y con la otra mano libre es con la que domina, con la que se pronuncia, con la que juega), horixe da txalapartaren jokoa, hobeta, horixe dute beren jokoa txalaparta jotzaileek: elkar- rri errenak egin, kontra- punta jarri, eta bien ar- teko elkarriketa sortuz joan, entzule guztiei elka- rriketa honen berri ema- ten zaienarekin bat.

TXALAPARTA '75 IRAI- LA diska ez da besterik. Joan den urteko irailean Arza anaiek Milango hirian elkarrekin grabazio lagu- nen aurrean izaniko hiru elkarriketa. Noiz izana adieraztea, horrela, guztiz beharrezko da: '75 iraila. Joaldien deiturak, beren aldetik, nungotasuna, nola- tasuna, hitz batez, inguru- nea adierazten dute: TA- MALOMMB: Canari a sen jatorrizko izena Tamara da.

ARZA ANAIAK

Entzuten ohituak gauden txalaparta emanaldiak gonbaratuaz gero, diferentzia nabarmen bat badute diskan agertzen diren hiruak. Espresio askearen patxadan eginak daudela, komertzializazioari begirune handiegirik izan gabe. Komerzializazio merkeari, alegia. Arinkeria oro alde bat uzten da. Sakontasunaren bila. Aberastasunaren atzetik. Hala bakarrik da posible hotsik bakunetik oparotasun batetara iristea. Hala behintzat pentsatzen dute Arza anaiek. Eta hala erakutsi nahi diote munduari, Euskal Herria barnean. Gaurkoan Milandik. Bihar, beharbada Bonetik (kontratu bat izenpetua omen han aritzeko, esan didatenez). Nonnahitik dela ere, bada zer ikasia, gaurkoz, entzunaz.

OHARRA: Diska hau, CRAMPS etxean argitaratua, ez da puskatean behintzat salgai izango ez Euskal Herrian, ez Espainian. Hala eta guztiz ere egileak prest daude eskabideen neurrian Milan-era diskak ekartzeko. Erosi nahi luketenek beraz zuzenbide honetara idatzi edo deitu bezate:

**Josean Arza
Usurbil
Telef. 36-38-49**

Eta Tamaran jaioa da Milan-era grabatzera eman dituen —hola elkarrizketa hau posible eginaz— Hidalgo abangoardiko musikaria. TAMA, beraz. LOMMB, berriz Lombardiatik hartua da. Diska egitera koan superbisadore-tzan aritu zitzairen Marchetti Lombardiarraren, Milan-eko. Bere eta Hildagoren omen kutsua du joaldiak. Edo esker ona. Berdin da.

PROSECCO: Sagardotegiak bertsolarien eskola izan direla esaten denez, beren maisua sagardoa izan dela, ondoratu behar. Gisa beretsuko zerbait gertatu bide zaie Arza anaiei. PROSECCO txampaina eta txakolinaren arteko Milan inguruko edaria omen. Lau minutu eta erdiko joaldi honetan badu zerikusirik. Ohore berari!

TICINA: Milango hibaia. Grabatzen pasa zituzten 15 egunetan inspirazio iturri bihurtu zitzairen. Elkarrizketa batetarako puntua jarri ziela, esan dezakegu. 17 minutu eta 10 segunduko bertsu luzea atera zitzairen.

Izen hau baina izen erdi baizik ez dira. Konstante bat badute, izan ere, ezin ahanztzizkoa: txalaparta. Ezin, ezta, deituratik aparte utzi.

Valladolid aldetik

Hasier Etxeberriari eta Mikel Aldabaldetrekuz gazteei esker hartu ditugu Valladolid Unibertsitateko berriak.

Hango ikasle euskaldunek ez luketeke titulu bitxi batzuekin bakarrik, euskal nortasuna galdurik, euskal herriratu nahi. 2.000-3.000 inguru euskaldun ari dira han ikasten.

Urtean zehar euskal kulturari buruzko hitzaldi mordoak izango dute. Oraingoz Mitxelena, Kintana, Andolin Eguzkitza eta Juan San Martin izan dituzte.

Poesiaz eta Literaturaz, Xabier Lete, J.A. Arze, Mikel Las, B. Gandiaga eta Juan Mari Lekuonak, elkarrizketa bat izango dute mahai-inguruan.

Abel Muniategi bertsolaritzaz eta gizarteaz mintzatuko da.

Hizkuntzari eta literaturari eskainitako saio hau, bertsolari kantaldi batez burutuko da. Lopategi, Arregi, Azpillaga eta Lazkao-Txikik hartuko dute parte.

Hurrengo saioak euskal historioaz, ekonomiaz, sendakuntzaz, arkitekturaz, arteaz abarretaz dira.

Sariak berri-emaleei

Gipuzkoan diren irrati eta egunkarietako berri-emaleentzat eman ohi ditu sariok Aurrezki Kutxa Probintzialak.

Bi sari herriko edo Gipuzkoako arazoren bati buruz egin lanik onenentzat. 15.000 onenari, 5.000 peza bigarrenari. Aurten, batu eta erdibitu egin dira bi sariok, El Diario Vascoko Tolosako berri-emalearen eta Zeruko Argiako Metal-Iturri, Dionisio Amundarain, berri-emalearen artean. Hamarna jaso dute, beraz.

Hamabi sari, Aurrezki Kutxa Probintzialaren lanen berri ondoen eman dutenentzat. Hogei milatik hasi eta sei milara arteko sariak dira.

Horretaz gainera, hamarna mila pezetako beste 11 sari eman ohi dute, egunkariak eta aldizkariak izendatzen dituzten berri-emaleentzat. Leopoldo Etxeberriari, Anatsani,

Azpeitiko berri-emaleari opa izan dio Zeruko Argiak.

Hamabost milana pezetako bi sari, irratioko berri-emaleentzat izan dira.

Txalogarria da, benetan, Aurrezki Kutxa Probintzialaren jokabide hau. Borondate hutsez aritzen diren gure berri-emaleek, behintzat, merezi dute honelako zertxobait.

Gure zorionik beroenak Metal-Iturri eta Anatsani.

Ikastetxe arteko V Antzerki lehiaketa

Tolosako Turismo Etxeak antolatu du. Martxoaren 15-ean hasiko da, arratsaldeko 7etan.

Bi talde egingo dira adinari begiraturaz: E.G.B. neska-mutikoei osatuko dute talde bat; bestea, berriz, 15-18 urte bitartekoak.

Erdarazkoak edo euskarazkoak izan daitezke antzerkiak.

Parte hartu nahi duenak otsailaren 20rako eman behar du bere izena.

SARIAK

—Euskarazkoa ondoen egiten duenarentzat.

—Erdarazkoa ondoen egiten duenarentzat.

—Neska antzezlaririk onenarentzat.

—Mutiko antzezlaririk onenarentzat.

SARI BEREZIA

—Aurreneko saririk jaso ez duen euskarazko onenarentzat.

—Lehen taldearentzat: garaitsaria eta erregaliak.

—Bigarren taldearentzat: 10.000 peza.

—Antzezlaririk onenentzat garaitsariak eta Sari Berezia.

Tolosa Ikastolaren alde

Nonahi du ikastolak nahi-ko lan. Laguntza gutxi eta oztopoak asko izan ohi ditu edonon.

DIVerso n.1 txalaparta '75 iraila

Side one:
Txalaparta Tamalommb
(14'15")
Txalaparta Prosecco
(4'30")

Side two:
Txalaparta Ticina
(17'10")

Performers:
Arza Anaiek
Registrazione:
Studio Ricordi/Milano
Art Direction:
al.sa sas
Fotografie:
Roberto Masotti
Assistenza di studio:
Dino Gelsomino
Coordinamento
Riccardo Sgarbi

Tolosakoak eta Ibarakoak ere eskubete lan badute. Ikastolaren aldeko giroa sortzearen, hitzaldi batzuk eta jaialdi bat eratu dituzte Tolosan.

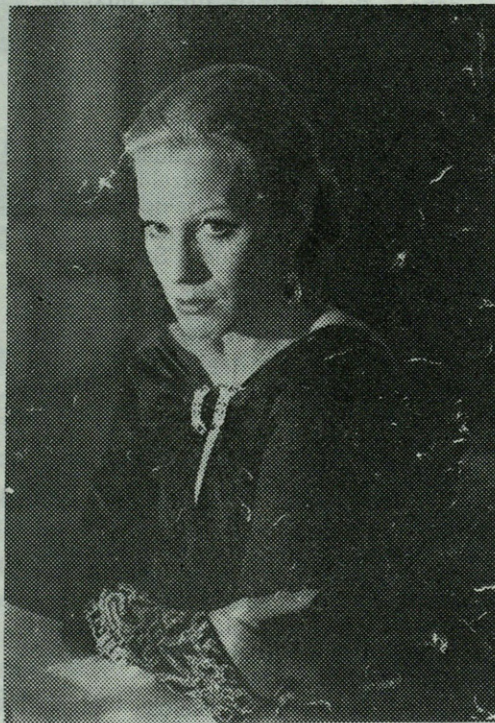
Otsailaren 17an Iñaki Zubeldia mintzatu zen IKASTOLAZ. 19an, Emeterio Zaldibia, Tolosako ikastolako zuzendaria, Tolosako ikastolaz. Otsailaren 29an, berriz Luis Mari Muxika, Gipuzkoako ikastolen Elkarteak duen TALDE BATERAGILEA deitu batzordekoa, mintzatu zen «Bilinguismoa eta Diglosiaz».

Jaialdi bat ere eratu da ikastolaren alde. Otsailaren 24ean izango da Beotibar pelotalekuan, arratseko 8,15-etan. Leidor Abesbatzak, Udaletxeko txistulariek eta «Toka-tripa» txarangak hartuko dute parte.

Ihauteri jaietan taberna bat ere zabalik izango da. Denen beharra badu ikastolak. Tolosako herriak eta Tolosaratzen den jendeak ondo baino hobeto erantzungo duela koan dira antolatzaileak, bertako gazteak.

ZINEA

Jainkoen erorikoa (La caduta degli dei)

Naziak agintaritzan. 1933. Burdin lan-tegi baten jabea den Alemaniako familia haundizki bat, sendikoen aginte go-sea dela eta suntsiturik eta deseginik geratu da.

Nazismoa, eta horren partaide guz-tiak, filmean sorturiko zoriak dira. Mai-tasuna, gorrotoa, familia, mendekuz ama eta semearen arteko ahaidekeria (errea-litatea indargabetuz moztu egin dute he-men ematen ari diren kopian), sexual errepresioa, prostituzioa, txantajea, se-xual ezina, e.a., nazismoaren elemen-toak dira. Nazismoak eragiten dituen gertaerak direlako daude berari itsa-tsiak.

Nazismoak eragindako erorketaren or-dezkari da Essenbeck familia.

Hitlerren Alemaniak, norberetasuna desegiteko estatu bat sorrerazi nahi izan zuen, eta lortu egin zuen.

Azkenean, nazien estatuak burdin lan-tegia ez ezik familiako lagunak ere es-kuratuko ditu.

Nazien agintearen eta bere laguntzai-leen arteko lokarriak, hauek Estatuari eman diezaioketen harmagintza edo bes-te edozein «langintza» baldintzatzen zi-tuen; eta Estatuak hauei bakean uzteko «hitzemana» zen.

Friedrichen aginte gutizia, beren bu-ruez segurantzaz zuten gizon guztien ezaugarria zen.

Arraza baten ordezkari bezala estatu nagusi bat sortu behar dela uste duen asmakizun filosofiko, historiko eta chau-vinista batetan oinarriturik dago nazien aginte.

Filmak egintzeko zerbait izan nahi du. Pertsonaiak, egoera konkretu batetan bizi direlako, historikoak dira, eta bene-tako ikuspide batez erabiliak dira.

Barrendik murriztzen eta kanpotik ha-unditzen ari den mundu batekin elkar-tzen dira.

Filmaren begikotasuna, bere kolorea, musika...

Pertsonaiek gezurrezko harremanak dituzte beren artean. Nazismoaren ego-era pean bizi diren pertsonak, askata-suna galdu dute. Bi arrazoiok bultzatzen diete: zerbait lortzeko asmotan bo-rroka egitera alde batetik, eta ageri ez den eta hala ere zerbait baden hark eho eta hil ez ditzanetik aldegitera, bes-tetik.

Kulturaren baztertzea, gerratea, esta-tuaren gudariagintea, hauk guzti hauk dira nazismoaren helburuak.

Viscontik antzezlariren atzerbide eta beren sikologiaren oharmena kontuan ditu.

Bada harremanik historiaren «tempo» eta filmaren «tempo»aren artean, iraga-na den munduaren apalaldiaren eta ga-inbeheraldiaren lekuko eta errepresen-tazio bezala. (Nazismoa erabat galdu eta desegin ote da?).

Euskara irakasteko ikastaroa

Euskara irakasteko metodo-logiaz ikastaro bat antolatu da Lazkaoko Beneditarretan.

J.R. Etxeberrak zuzenduko du ikastaro hau. Otsailaren 27 eta 28an, eta martxoaren 12 eta 13an izango da.

Ostiralean 7,15etan hasi eta 9,45 arte.

Larunbatetan:

goizean, 9,30etatik, 12,30etara.

arratsaldean, 3,30etatik 7,30etara.

Gaiak: hizkuntzaren irakas-kuntza, Euskalduntzen 1-2 eta 3, Alfabetatzen metodoa, ari-ketak prestatzeko metodolo-gia, elkarriketak egiteko era eta abar.

Errenteria

Ikastolako batzarre Nagu-sia, ON-BIDE zineman, otsai-laren 29an, goizeko 11etan.

San Blas sariak

Abadiñoko San Blas feria famatueta sar-i hauek eman dira:

ABERE SAILEAN:

1. saria, 20.000 pta. eta ohorezko plaka eta diploma, Zaldibarko Goierri hauzoko Azkarde baserriko Bixente Garitaonandiarri.

2. saria, 7.500 pta. eta ohorezko diploma, Mallabiko Goitana hauzoko Urkixa baserriko Jose Maria Gisasolari.

HORTUFRUITU SAILA:

1. saria, 20.000 pta. eta ohorezko plaka eta diploma, Zaldibarko Aranguren hauzoko Zalduegi baserriko, Jose Zalduegiri.

2. saria, 7.500 pta. eta ohorezko diploma Berrizko Olabe-Zubiaga baserriko Enrike Narbaizari.

BASERRI APAINTZE SAILA:

1. saria, 20.000 pta. eta ohorezko plaka eta diploma Iorretako Bargundi baserriko Antonio Aldekoari.

2. saria, 7.500 pta. eta ohorezko diploma Berrizko Okando hauzoko Urretxa base-riko Markos Azpitarteri.

Ediciones Vascas

Bi enziklopedia interesgarri euskaratu ditu argitaldари honek. Bata irakurtzen ikasten ari diren haurrentzat da. NIRE LEHEN LIBURUA deritza. Ikaragarriko harrera izan du. Hamar liburu dira. Argazki asko eta ederrez, eta hitz laburrez moldatuak.

MUNDUAN ZEHAR deritza bigarrenari. Neska-mutikoentzat egina. Hamar liburu dira: UNIBERTSOA, BIZIA LURREAN, GARRAIOA, KOMUNIKABIDEAK, KIROLAK ETA IKUSKARIAK, IZAR ARTEKO HEGAZKETAK, ASMAKIZUNAK ETA AURKIKUNTZAK, BIDAIK ETA ESPLORAKETAK, ETXABIZITZA ETA OHITURAK, LANA ETA ARTEGIN-TZA.

Hamarretatik lau atera dira kalera oraingoz. Berehalaxe datoz beste bi ere. «Unibertsoa», «Bizia lurrean», «Garraioa», eta «Kirolak eta ikuskarriak» deitu liburuak argitaratu ditu dagoeneko.

Mikel Atxaga, Joxe A. Agirre, Jose M. Aleman, Jesus M. Arrieta, Xabier Kintana, Gorka Knörr, Imanol Laspiur, Xabier Mendiguren, Patxi Zabaleta, eta Jose R. Zubimendi dira hamar liburu hauen itzultzaileak. Nafarroatik, Arabatik, Bizkaitik eta Gipuzkoatik aukeratu dira, beraz.

Euskararen eta batasunaren aldetik Dionisio Amundarainek aztertzen, orrazten eta batzen ditu idazle guztion itzulpenak.

Bi libururen aurkezpena

Otsailaren seian Azpeitiko Zelaitxo aretoan, Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalak eraturik, Imanol Elias eta Aita Lasaren liburuak aurkeztu ziren.

Bi liburu hauek, Aurrezki Kutxa honek, Gipuzkoako herriei buruz argitaratzen ari den sailekoak ditugu. Imanol Eliasek Aibiztur, Errezil, Bidegoyan, Urkizu eta Santa Marina aztertutako Aita Lasa arantzazutarrak berriaz Urrestilla, Matxinbenta, Nuarbe, Aratz-Erreka eta Beizama jorratu ditu, hau da, Hibai Ederraren eskualdea.

Imanol Eliasek oso lan egokia egin du; baina ez batere erraza eta samurra. Herrixka hauetako artxibategiak, kondairagilearentzat oztipoz beterik arkitzen dira. Imanolek, beti bezala, tartean bere bertso laburrak sarturik eta argazki ederrez osaturik eman digu liburu interesgarri hau. Zorionak gure azpeitiarrari.

Aita Lasaren liburua ere, laburki ez bada ere, aipatu behar dugu. Lehenik esatekoa hau da: Aurrezki Kutxak, sail honetan, orain arte atera duen li-

bururik mardulena, osatuena eta, nere ustez bederen, mamitsuena dela. Aurrenengo zatian, Urrestillari, 83 orrialde eskaini dizkio; berau da, liburuaren atalik garrantzitsuena ere. Beizamari buruz ere, oso lan sakona dakar, datoz eta xehetasunez betea, 136 orrialdeko lana da hau ere.

«Jauregui el Gerrilleroen» egileak, liburu honetan ere, agertu ditu, kon-dairari gisa, aparteko dohai aberatsak. Pozik jaso dugu bere liburu bikain hau, Zorionak gure matximentar fraile motxari.

Liburu hauen aurkezpena eginaz, hitzaurre gisako hitz batzuek, Juan Carlos Olano, Aurrezki Kutxaren giza-harremantarako buruzagiak esan zituen. Gure uste apalez, iluntze hartan esan zuen pasarterik sendoena hau da izan zen: «somos una Entidad netamente Provincial». Ederki, beraz garbi dago, Aurrezki etxe hau, Gipuzkoako dela eta bere xede nagusia ere Gipuzkoa izanen duela, noski. J. C. Olano jauna: ederki dago zure esaldia; eta pentsatzen dut, zure gogoia eta egitazko nahia ere, hitzen pare izango zenituela. Baina, jakin ezazu, agian beste batetarako, Gipuzkoak, gaurregun EUSKARAZ jaso nahi duela bere burua eta han zuri entzunaz, Zelaitxora bildu ginen gehienok euskaldunak ginela! Ez ote genuen, sarrerako agurra bada ere, EUSKARAZ egitea merezi?

Fernández Albaladejo

Urtarrilaren 9an, Bilboko «Herriak» liburutegian, arratseko 8etan, liburuaren agerpena izan zen. Bertara jende gutxi azaldu zen. Hala eta guztiz, ez zuen meritorik galdu giro hartan esan ziren gauzek.

Egilearen «curriculum vitae» azaldu ondoren, egileak, berak, liburuaren ardatz nagusienak ematera joan zitzaizgun. Hitz gutxitan, hau izan ziren puntu nagusienak:

Liburuaren mamia bi gertaera arteko lau gizaldi aztertzen direla; zioen; hots, XIV eta XVgarren gizaldieta-ko Ahaide Nagusien indarra moteltzen ari denetik, XIXgarren gizaldiko lehen karlistada arte; Gipuzkoako historiaren bi mementu garrantzizkoak direlako. Tarte horretako Gipuzkoaren prozesoa aztertzea da liburuaren mamia.

Bi denboraldi bereizten zituen tarte horretan:

1766artekoa lehena eta 1833 (lehen karlistada) artekoa bigarrena.

Lehenean, puntu batzu azaldu zituen: Gipuzkoaren sorrera (probintzi bezala); sorrera honetan, Donostiako burgesiak izan zuen parte eta ondorio bezala, Ahaide Nagusien errejimena erorikoa; arrazoi hauei lotuaz, gipuzkoarren berdintasuna, lege mailan («hidalguía universal») lortzea

Bigarrenean, 1766tik lehen karlistada arte doan denbora horretan, Gipuzkoaren krisia azaldu zuen, probintzia zatitua arkitzen zela adieraziz. Krisia honen faktore gisa, puntu batzu eman zituen argibide bezala: burruka sozialak gero eta gehiago nabarmentzen ere indartzen dira; Euskal Foruek ere aldaketa bat sumatzen dute; Donostiako burgesia indar ekonomiko eta politikoa bereganatuz doa, sendi batzuen arteko monopolio batetara ailegatuz; Jesusen Lagundikoak eduki zuten eragina ere garbi ipini zuen, herriarengan batipat eta karlistadetan izango zuen ondorioa.

Garai honetan izan zen krisia hone-tatik irteteko eman ziren bi bide, bai-na, ez zuten aurrera jotzeko aukerarik izan. Irtenbide hauek ekonomikoak izan ziren: «Real Compañía de Caracas» eta Azkoitiko Zalduntxoaren asmoak. Lehena, merkatalgoari eta bigarrena nekazaritza eta industria arloei begira egin ziren. Bai batean eta bai bestean, ez ziren beren asmoak bete. Horrela krisia, ekonomikoa eta soziala, gero eta gehiago sakonduz doa, eta zuzen zuzen karlistadetara eramaten gaitu prozesu honek.

Egilearen iritziz, beraz, lehen aipatuko kondizio materialak izan ziren karlistadak posible egin zituztenak.

Hau da hitz gutxitan, Paulo Fernándezek bota zituenak.

FERNANDEZ ALBALADEJO, Pablo, *Crisis del Antiguo Régimen en Guipúzcoa, 1766-1833: cambio económico e historia*. Akal Ed., 1975, Madrid, pág. 426.

Jakin argitaldaria

Bi albiste eman dizkigu JAKIN argitaldaria urtearen haseran harpidedunoi. Laster iritsiko zaizkigun liburuen berri ematen digu lehenik.

Antton Elizegiren SUSTRAIETAN deitu argazki liburua argitaratuko du laster. Liburutegietan 1.000 peza balio-ko du, harpidedunei, ordea, 800en eskaintzen zaie.

ORIXE deitu liburua bi aletan argitaratuko du. ORIXEi buruz Joxe Azurmendik egin azterketak azalduko dira.

Axularren GERO. «Jakin Bide» sail-lean argitaratuko du.

GIZONEN HERRIAK. Julen Kaltzada. «Jakin Bide» saillean.

BATASUNA. EUSKAL GRAMATIKA. Joseba Intxaustik moldaturik.

NATUR ZIENTZIEN HIZTEGIA, Arantzi Elkarteak buruturik.

Liburuen berri emandakoan zuzendaritzaren berri ematen die harpidedunei JAKINEK.

Paulo Agirrebaltzagiren gain gertatzen da JAKINen zuzendaritza, Joseba Intxaustik utzi egin bait du.

Euskal Mendizaleen Federazioa

Otsailaren 1ean berriro zen Euskal Mendizale Federazioko Zuzendaritza Batzordea. Berritze honetan, ANTON BANDRES tolosarra aukeratu zen Lehendakari. Lehendakariak ordea, talde bat behar du inguruan eta ANTON BANDRESen ingurukoak ia denak goiherritarrak dira; hoietatik beasaindar. ANTON BANDRESek berak ere, Beasainen dihardu lanean Kontsultorioko Sendagile taldearen barruan. Bestalde, beren biltoki berria ere Beasainen jarri dute. Guzti honek baduke, noski, zerbait idazteko hainbat arrazoi. Horregatik bada, Federazioko Idazkari berriarengana jo dut. JOXE MARTIN GARCIA GARMENDIA dugu berau. 31 urte ditu eta 15 bat urte zituen zero, mendiz mendi dabilela kontu.

Pirinioetan zehar ezezik, Cantabrica Italiako ALPETan hainbat eta hainbat arren, Beasaingo kale giroak ez zion ikasten diharduen arren, erdaraz egin datorrena beraz, nere itzulpena da.

—Zorionak lehenik, Euskal Mendizaleen erakunderik gorenean toki bat hartzeagatik. Esango ahal zenidake nolaz gertatu den hori, eta Euskal Mendizaleen Federazioko Zuzendaritza Batzorde berria, nortzuk osatzen duzuen?

—Federazio honen Lehendakariarako 3 kandidato ziren hasera batetan. Bi bizkaitar eta ANTON BANDRES. Auteskunde garaian ordea, bi kandidato geratzen ziren: JESUS DE LA FUENTE Bizkaitik eta ANTON BANDRES Gipuzkoatik. Gipuzkoako ordezkaria gertatu zen aukeratua 500 bat autarki edo botoren alde. Auteskundeetan, Federazio honetan dauden bazkide guztietatik (19.500 bat) % 10ek eman behar zuen iritzia. Emateko garaian ordea, nahiko hutsune nabaitu zen, Bizkaiko zenbait elkartetatik bereziki.

ZUZENDARITZA BATZORDEA

Lehendakari: ANTON BANDRES ZARAGUETA

Lehendakariorde: XABIER ZEBERIO SUKIA

Idazkari: JOXE MARTIN GARCIA GARMENDIA

Diruzain: FERNANDO TERRADILLOS ANDRES

Kontaduriko: FERNANDO LABORDE ABASOLO
JOXE MARI REBOLLAR
MATXAIN

Teknika Zuzendari: GREGORIO ARIZ MARTINEZ

PIRENAICA aldizkariako Zuzendari: KAXIMIRO BENGOTXEA BUSTO

Refugiotako Ordezkarikari: JUAN BERRASATEGI BERRASATEGI

Ibilaldi eta Lehiaketetako Ordezkarikari: JOSE LUIS AIERDI
JOXE ANTONIO MADARIAGA

Hauk dira Zuzendaritza Batzordearen oinarria osatzen dutenak, nahiz eta oraindik Lehendakariaren iritzira erabakitzeke geratu zenbait kargu, hala nola: Mendi Skiko Talde Ordezkarikari, Kazetaritza eta Zabalkundeko Kontseilari, Gizarte Harremanak, Probintzietako Ordezkaritzak, Espeleologia Ordezkarikari, e.a. e.a.

mendikatean eta Frantzia, Suiza nahiz ibilaldi egina. Ama euskalduna duen lagundu euskaraz mintzatzen eta gaur behar izan dugu gure solasa. Ondoren

—Dirudienez, Batzorde hau, Goiherriko Mendizalez osatua dago.

—Horrelaxe da. Esan ere, esan dai-teke, Zuzendaritza Batzorde honen oinarria, ia dena Goiherriko Mendizalez osatua dela.

—Non jarri behar duzue, Euskal Mendizale Federazioaren bulego berria?

—Federazio honen bulego berria, Beasaingo HOTEL RESIDENCIA URTEAGAK alokatu digun behe geletan izanen da. Bere kokatzea, egokienetakoa iruditzen zaigu bere zeregina ongi bete dezan. Lerro hauen bidez, Ostatu horretako Zuzendaritzaren harrera ona eskertu nahi genuke. Gure eskerrik berroenak hor kokatu ahal izateagatik.

—Zer esan nahi du zuretzat, E.M.F.-ko Idazkari izateak?

—Beste edozeinek bezalaxe, Idazkaritza karguak ere, lan asko egitea eskatzen du lehenik eta une berean gozetasun handi bat sentitzen da haur-tzarotik gustatu eta praktikatu den gai batetan zerbait landu ahal izatean.

—Nola ikusten duzu Euskal Mendizaleetasuna?

—Euskal Mendizaleetasuna (hegoaldekoa) Espainia Estatuko onenen mailan aurkitzen dela uste dugu, kalitateari dagokionez. Bazkideei dagokienez berri, Espainia Estatuko lehena da bere 20.000 inguru bazkidez. Ondoren Catalunya datorke 15.000 bazkidez. Gure ustez, zenbait laguntza eta bultzada behar ditu (gaien aldetik) nazioartean ezagunagoa izan dadin.

—Zer helburu dituzue lehen mailan, E.M.F.-ko Batzordean?

—Eginkizunik nagusienak hauk dirateke: Lehenik, Pirinioetako Piedrafitan egiten ari den Refugioa egiten jarraitu, eta mendizaleetasuna maila eta alor guztietan zabaldu ibiltariak ugai daitezen. Baita, Haurren Mendizaleetasuna bultzatu eta alor guztietan landu ere.

—Zer harreman dituzue beste Federazioekin?

—Beste Federazioekiko harremanak, beti ohi bezalakoa ditugu; jatorrak.

—E.M.F.-ak, zer du ikustekorik esate batetarako, Everest joan zen TXIMIST taldeaz edo eta Goi Menditan ibili diren beste talde batzuekin?

—E.M.F.-ak, ez du zerikusirik etaduna du zerikusi TXIMIST TALDEKOEKIN. Ibilaldi handi hartarako diru laguntza, enpresa partikular batek jarri zuenez (TXIMISTEK) ez du zerikusirik. Bestalde ordea, ibiltari guztiak dira Federazio honetako bazkide eta bakoitza bere alorrean, onenetakoak gainera, beraz, alde honetatik badu zerikusirik.

—E.M.F.-ak, antolatzen ahal du ikasketarik, mendizale den gazteriarentzat?

—E.M.F.-ak, eskalada ikastaroak, bide bilatze edo orientazio ibilaldiak, Ski ikastaroak, e.a. antolatzen ditu bere Probintzietako Ordezkaritza nahiz Probintzietako zenbait batzorderi esker. Batzuetan baita E.N.A.M. - G.A.M. eta abarren bidez ere. Ikastarook urteoro antolatzen dira.

—E.M.F.-ko edozein Batzordek ukan dituen eginkizunetatik at, ba ahal du zeregin bereziren bat oraingo Batzorde honek egin dezan?

—Galdera hau, gure eginkizunak zehatu ditugunean erantzun dugulakoan gaude. Halere, Federazioaren buruan dago, gure probintzietan sortzen ari den mendizaleen belaunaldi berria bultzatzea eta indartzea, haitz-tontor zenbaitetara ibilaldiak antolatuz, ze hauk ezin izaten baitira gaztearen sakeletik egin ahal izateko...

Ekintza, helburu, eginkizunak, e.a., mintzatu gara, baina noski, hauk denak egiteko dirua beharko duzue noski. Zer moduz diru alorrean? Nondik sortzen duzue?

—Federazio honen diru multzorik handiena —bakarra ez esatearren—, bazkideen urteko txartel ordainketatik dator. Txartel bategatik ordaintzen denaren zati bat, eskualdeko Federazioak (gurea kasu) geratzen du, beste zati bat Estatuko Federaziora doa, beste bat Mutua Asegurora, e.a., e.a.

Txartel bakoitzetik gutxi gora behe 40 bat pezeta gelditzen dira eskualdeko Federazioan (gurean) bere gastuetarako. 4 Probintzietan ia 20.000 bazkide ditugula kontuan harturik, asko ez bada ere, zerbait egiteko hainbat badugula esan behar. Otsailko hil honetan, etortzekoa dugu Espainiako Federazioko Lehendakaria. Gure Bulego berria ikusi, zenbait ikusmolde elkarri agertu eta abar... Itxaro dezagun guzti honetatik zerbait onik ateratzea.

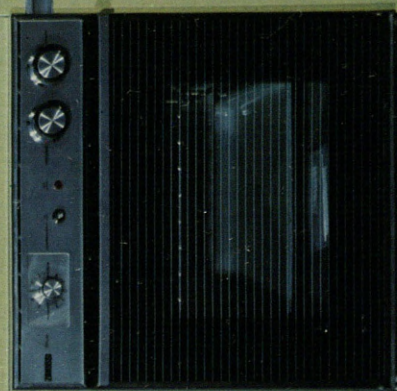
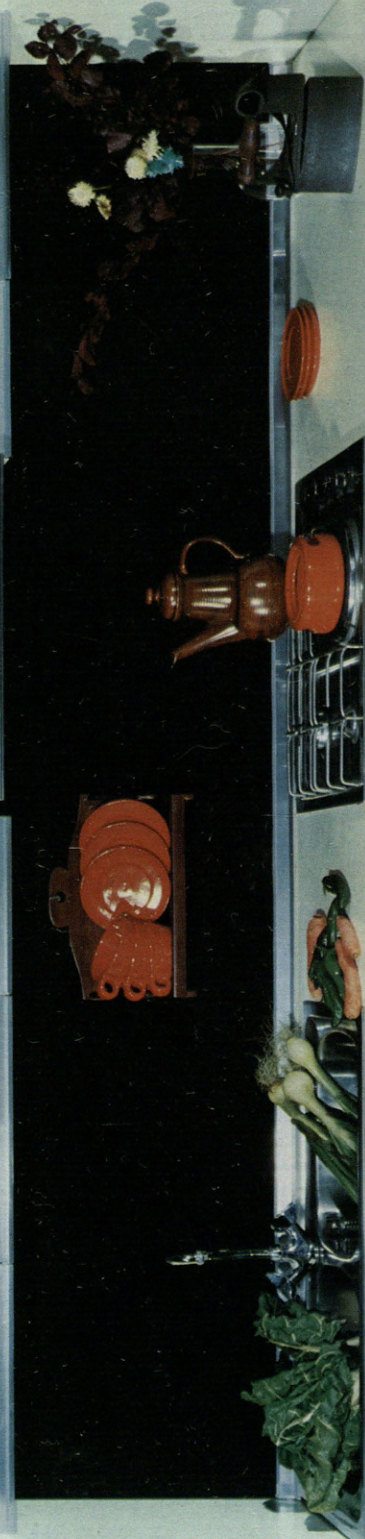
—Beste zerbait ba ahal duzu Euskal Mendizaleentzat eta Euskal Mendizaleetasunarentzat?

—Nire ustez, esanarekin zerbait baino gehiago esan da. Oraingoz eta aipatu Lehendakariaren etorreraren zain gaude eta geure artean Batzordea, Ordezkarikari e.a. osatzen ditugunean egin behar dugun bilerak ere, zenbait ikusmolde, helburu, jomuga eta xede erabakiko du. Besterik ez. Bukatzeko, Mendizale sendi handi hau agurtu nahi dugu eta ez dezala zalantzarik izan inork guri deitzeke nahiz ikustaldi bat egiteko, edozein arazo eta edozertaz izan arren. Federazio hau, guztientzat eta guztiei irekia egonen da.

—Eskerrik asko eta Euskal Mendizaleetasuna sendotzen jarrai dezazuela aurrera!

MURUMENDI

Y&Y

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

**CAJA LABORAL POPULAR
LÁN KIDE AURREZKITA**